

Täysistunto

Keskiviikko 3.9.2025 klo 14.00—16.56

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 16.56.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—15.59) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (15.59—16.56).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Vaalien toimittaminen

Valtioneuvoston jäseneksi nimitetyn Mika Poutalan tilalle on valittava jäsen tiedusteluvalvontavaliokuntaan. Valiokunnan täydennysvaali toimitetaan torstaina 4.9.2025 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 4.9.2025 kello 13.

3. Valtiovarainvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 66/2025 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi valtiovarainvaliokunnan jäseneksi edustaja Janne Heikkisen ja edustaja Otto Anderssonin sekä varajäseneksi edustaja Henrik Wickströmin.

4. Puolustusvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 67/2025 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi puolustusvaliokunnan jäseneksi edustaja Otto Anderssonin ja varajäseneksi edustaja Janne Heikkisen.

5. Perustuslakivaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 68/2025 vp

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi perustuslakivaliokunnan varajäseneksi edustaja Henrik Vuornoksen.

6. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 69/2025 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäseneksi edustaja Henrik Vuornoksen.

7. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 70/2025 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäseneksi edustaja Henrik Vuornoksen.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 53/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Oikeusministeri Leena Meri** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvää alkanutta syksyä kaikille minun puolestani! Suomessa Rikosseuraamuslaitos vastaa vankeuden täytäntöönpanosta ja tutkintavankeuden toimeenpanosta. Hallitusohjelma sisältää useita vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevia tavoitteita. Tällä esityksellä tuodaan osa niistä nyt eduskunnan käsittelyyn.

Ensinnäkin hallitusohjelmaan on kirjoitettu tavoite avolaitossijoitusten edellytysten selvittämisestä siten, että kun tätä päätöstä tehdään, kiinnitetään enemmän huomiota tuomion perusteena olevan rikoksen laatuun ja siihen, onko vanki vaarallinen. Esityksen tavoitteena on varmistaa, että avolaitokseen ei sijoiteta vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan avolaitoksen turvallisuutta. Päätökset tehdään aina tapauskohtaisesti. Näillä muutoksilla selvennetään avolaitokseen sijoittamista ja nykyistä käytäntöä.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

Toiseksi hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite varmuusosastoja koskevan lainsäädännön uudistamisesta ja siitä, että tutkintavanki voidaan sijoittaa varmuusosastolle ja varmuussijoitukseen. Merkittävin muutosehdotus koskee juuri näitä sijoittamisen edellytyksiä. Sijoitus olisi jatkossa nykyistä selvemmin luonteeltaan turvaamistoimenpide ja osastolle sijoittamisen tavoitteena olisi nimenomaan tulevan rikollisuuden ja vankilaturvallisuutta vakavasti vaarantavan toiminnan estäminen. Sijoituksilla pyrittäisiin puuttumaan erityisesti järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja sen aiheuttamiin ongelmiin vankilaympäristössä. Jatkossa myös tutkintavanki voidaan sijoittaa varmuusosastolle. Nykyisin se ei ole mahdollista.

Kolmanneksi hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite päihteiden käytön ja salakuljettamisen ehkäisemisestä vankilassa. Tätä kirjausta voidaan edistää monella tavoin, muun muassa sillä, että vankilassa on enemmän teknisiä valvontalaitteita, joihin tämä hallitus onkin lisännyt useita miljoonia, ja myös pysyvää rahoitusta. Mutta tässä esityksessä on ehdotus siitä, että vangin puhelun kuuntelemista ja tallentamista koskeva päätös voitaisiin jatkossa tehdä kahden viikon määräajaksi, mikä helpottaa valvontaa vankilaympäristössä. Nykyisin jokainen päätös tarvitsee tehdä puhelukohtaisesti. Kaikkiaan esityksellä pyritään parantamaan vankilaturvallisuutta, niin vankien kesken kuin tietysti vartijoidenkin turvallisuutta, ja erityisesti helpottamaan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa vankilassa.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös vankilaan ottamisen rajoittamista koskevaan sääntelyyn, jotta vakavissa yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa vankilukua voitaisiin säädellä nykyistä paremmin vankiloiden toiminnan turvaamiseksi. Näistähän me saimme kokemusta silloin korona-aikana, ja tässä tosiaan perusteena onkin esimerkiksi laajalle levinnyt tartuntatauti tai esimerkiksi sotatila. Tällöin voitaisiin ottaa rajoituksia käyttöön, ja ehdotuksena on sellaiset vankilaan tulevat tuomitut, jotka tulevat vapaudesta ja joille on määrätty alle kahden vuoden vankeustuomio tai jotka ovat sakkovankeja. Tämä ei siis koske vaarallisimpia vankeja tai mitään erittäin vakavia rikoksia.

Toiveena on, että eduskunta ja perustuslakivaliokunta tämän saisivat käsiteltyä ripeästi, niin kuin muutkin asiat, ja tämä tulisi voimaan keväällä 2026. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Garedew, olkaa hyvä.

14.06 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Eduskunnan syysistuntokausi lähti eilen käyntiin, ja heti tänään saimme käsiteltäväksemme erittäin tärkeän lakimuutoksen oikeusministeri Mereltä. Kyse on yhdestä hallituksen tärkeimmistä tavoitteista eli turvallisuuden lisäämisestä. Tänään käsiteltävä muutos koskee vankilaturvallisuuden parantamista. On aivan käsittämätöntä, että vankiloissa, joiden on tarkoitus olla suljettuja rangaistuslaitoksia, rehottavat jengien toiminta ja huumekauppa. Tänä vuonna äärimmäisen vaarallisen muuntohuume alfa-PVP:n eli tämän peukun käyttö on lisääntynyt hälyttävästi niin kaduilla kuin vankiloissakin. Sen käytöstä johtuvat aggressiivisuus ja impulsiivisuus ovat aiheuttaneet jo huomattavia turvallisuusriskejä sekä suljetuissa että avovankiloissa. Tilanteeseen puuttamisella on siis kiire.

Sisäministeri Rantanen ja sosiaaliturvaministeri Grahn-Laasonen ovat jo omalta osaltaan ryhtyneet toimiin ja kutsuneet koolle asiantuntijat kartoittamaan keinoja, joilla peukun käyttö saadaan yhteiskunnallisessa mittakaavassa kuriin. Nyt vankeuslakia ja muita siihen liittyviä lakeja muutetaan siten, että järjestäytyntä rikollisuutta sekä huumeiden salakuljetusta ja käyttöä vankiloissa voidaan jatkossa ehkäistä tehokkaammin.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

Tämä tehdään ensinnäkin uudistamalla vankiloiden varmuusosastoja koskevia sääntöjä. Varmuusosastot sijaitsevat tällä hetkellä Riihimäen ja Turun vankiloissa, ja niihin sijoitetaan esimerkiksi vangit, jotka ovat jatkaneet rikosten tekemistä vielä vankilassa ollessaan. Jatkossa varmuusosastoja voidaan hyödyntää tehokkaammin siihen, että järjestäytyneen rikollisuuden ote pystytään katkaisemaan vankilassa oleviin jäseniinsä. Näin vankiloissa käytävää huumekauppaa ja karkaamisyrityksiä pystytään ehkäisemään paremmin sekä parantamaan vankiloiden turvallisuutta. Jatkossa myös tutkintavanki voidaan sijoittaa varmuusosastolle. Tämäkään ei aiemmin ollut mahdollista, vaikka tutkintavankeusajat ovat pitkiä.

Samalla vankiloiden henkilökunnan varmuusvankeja koskevia kuuntelu- ja valvontaoikeuksia laajennetaan.

Kolmas merkittävä kohta tässä lakiesityksessä on se, että jatkossa avovankilaan ei enää sijoiteta vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaansa tai vaarantavan laitoksen turvallisuutta. Tämän olisi pitänyt olla itsestäänselvä linjaus jo kautta aikojen, mutta näköjään senkin varmistamiseen tarvittiin perussuomalaiset hallitukseen.

Arvoisa puhemies! Rangaistuksen tavoitteena on saada rikosten tekeminen päättymään. Järjestelmässä on jotain pahasti pielessä, mikäli rikos- ja päihderiippuvuuskierrettä ei saada katkaistua edes suljetussa vankilassa. Kiitos oikeusministeri Merelle siitä, että tämän lakiuudistuksen myötä tilannetta saadaan korjattua merkittävästi parempaan suuntaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.10 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos oikeusministeri Merelle tästä avolaitoksiin sijoittamisen tiukentamisesta mutta myös tästä varmuusosastolainsäädännön tiukentamisesta. On tärkeää, että näitä toimenpiteitä tehdään, varmistaaksemme vankien itsensä mutta myös toisten vankien turvallisuuden.

Itse haluan nostaa esille erityisesti tämän vankilaturvallisuuskysymyksen. Paljon tulee viestiä tällä hetkellä vanginvartijoilta, ja he ovat huolestuneita siitä, että vankilat ovat tällä hetkellä hyvin täynnä vankeja. Te olette esittäneet yhtenä vaihtoehtona paikkojen ostamista Virosta. Miten tämä selvitys on etenemässä?

Haluan antaa kiitosta myös toiselle perussuomalaiselle ministerille, ministeri Mari Rantaselle, vakaviin rikoksiin syyllistyneiden karkottamisesta ja palauttamisesta. Tämä Milan Jaff -tapaus on äärimmäisen tervetullut ja hyvä viesti siitä, että tässä maassa ei tällä tavalla voida toimia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustajat voivat tässä vaiheessa niin halutessaan pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Eerola, olkaa hyvä.

14.11 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näihin edustaja Heinosen äsken mainitsemiin kiitoksiin ministeri Merelle ja muillekin perussuomalaisille ministereille voin kyllä täysin rinnoin ja hyvillä mielin yhtyä.

Erityisesti tähän turvallisuuteen, vankiloiden turvallisuuteen, haluan kiinnittää itsekin nyt kovasti huomiota. Siitä todellakin tulee paljon viestiä, ja on hienoa, että tähän nyt to-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

siaan panostetaan, sekä vartijoiden, henkilökunnan, turvallisuuteen että sitten myöskin muiden vankien turvallisuuteen. Eli nyt kun tehdään sijoituspäätöstä näihin avolaitoksiin, niin tulevaisuudessa kiinnitettäisiin paljon enemmän huomiota vangin rikollisuuden laatuun ja ennen kaikkea vaarallisuuteen, siihen, minkälainen henkilö sinne voidaan laittaa. Eli avolaitokseen ei sijoitettaisi sentyyppisiä vankeja, joiden arvioidaan joko jatkavan tätä rikollista toimintaa tai sitten vaarantavan turvallisuutta. Tästä tulee olemaan monenlaisia muitakin hyötyjä kuin tähän turvallisuuteen liittyen, muun muassa huumeiden käyttö ja salakuljetus vankiloissa ehkä kenties vähenevät ja niinpäin pois. Eli tämä on kaikin puolin kannatettava [Puhemies koputtaa] ja tulee saamaan lakivaliokunnassa perusteellisen käsittelyn.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

14.13 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan itsekkin kiittää ministeri Merta tästä hallituksen esityksestä. Tämä on minusta järkevä, pieni muutos mutta sinänsä tärkeä, ja tällä vaalikaudella on minusta tuotu muutokin, kun puhutaan kriminaalipolitiikasta, ihan järkeviä pieniä uudistuksia tai muutoksia, jotka ovat vieneet oikeaan suuntaan. Samaan aikaanhan meillä valitettavasti on tullut tilanne, että meillä vankiloissa on täyttä, kuten täällä on edellä tuotu esille.

Sekin ansaitsee kiitoksen, että vaikka tässä taloudellisessa tilanteessa joudutaan tekemään menosopeutuksia, niin oikeudenhoidon ja vankeinhoidon ja poliisin määrärahoista on kyllä pidetty hyvää huolta.

Siitä, mitä tässä nostettiin edustaja Heinosen osalta esille näitten vankipaikkojen ostamisesta Virosta, itse näkisin, että kyllä meidän tämä vankeinhoito on lähtökohtaisesti itse hoidettava. Mutta meillä on vankiloissa myös paljon virolaisia vankeja. Miksei ensimmäisenä mietittäisi, voisivatko he sen tuomion suorittaa siellä Virossa? Nostan vain tämmöisen kysymyksen. Ja sitten kyllä peräänkuuluttaisin [Puhemies koputtaa] tämmöistä vähän laajempaa keskustelua kriminaalipolitiikasta: mikä on Suomen iso kuva, suunta, mihin mennään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

14.14 Riitta Kaarisalo sd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ja minunkin puolestani kiitokset ministerille tämän lakiesityksen esittelystä.

Tässä on tosiaan kyse aika mittavasta kokonaisuudesta. Tämä vankeuslain ja tutkintavankeuslain kehittämistyöhän aloitettiin jo vuonna 21, ja tähän silloinen oikeusministeri asetti tämän työryhmän tätä selvitystyötä tekemään. Tämä mietintöhän valmistui viime vuonna.

Tässä on nyt kuitenkin hallitus ihan ehkä ymmärrettävistäkin syistä päätenyt sitten näitä painopisteitä hieman muuttamaan ja toteuttamaan nimenomaan ensisijaisesti näitä hallitusohjelmakirjauksia, ja tämä työ on tarkoitus viedä kahdessa eri osassa eteenpäin. Olisin nyt kysynyt tästä jatkoaikataulusta ministeriltä, miten tämän toisen osuuden tässä nyt sitten on ajateltu etenevän. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

14.15 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos minunkin puolestani ministeri Merelle tästä hyvästä lakiesityksestä. Täytyy tässä todeta sellainen seikka, että vankiloissa meillä on iso ongelma sen suhteen, että ollaan vähän niin kuin hävitty tämä peli, koska me ei pystytä puuttumaan siihen, että rikosten tekeminen jatkuu vankilan sisällä. Siihen tämä uusi laki tuo kyllä merkittävän parannuksen: lisää toimivaltuuksia ja lisää mahdollisuuksia estää ja rajoittaa sitä rikollista toimintaa vankilan sisäpuolella.

Toinen tärkeä seikka itselleni, minkä näen tässä, on se, että näillä tiukennuksilla pystytään osoittamaan se, että mikäli vanki ei käyttäydy eikä noudata vankilan sääntöjä, niin siitä myöskin jatkossa saa seuraamuksia. Esimerkkinä vaikkapa avolaitosten osalta: niissä on voinut olla niin, että on siirretty vain toiseen avolaitokseen, kun ei noudateta sen laitoksen sääntöjä. Jatkossa pitää sitten palauttaa vankilaan tai tehdä muita tiukempia toimia.

Järjestäytyneelle rikollisuudelle pitää osoittaa, että yhteiskunnalla on keinoja puuttua heidän toimintaan myöskin vankiloiden sisäpuolella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.16 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä pyritään puuttumaan erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan vankilassa, ja tavoitteena on ehkäistä päihteiden käyttöä ja salakuljetusta vankilassa — erittäin tärkeitä tavoitteita. Haluan muistuttaa kuitenkin, että samalla on erittäin tärkeää muistaa se, että tässä varmuusosastolle sijoittamisessa puheluiden ja tapaamisten kuuntelussa on kyse voimakkaasti perusoikeuksiin puuttuvasta sääntelystä, ja sen takia on tosi tärkeää, että käsittelemme tämän huolellisesti ja näistä edellytyksistä säädetään täsmällisesti ja tarkkarajaisesti, koska perusoikeudet koskevat yhtä lailla vankeja, vaikka vangit usein jäävät keskustelussa marginaaliin.

Tilanne on tällä hetkellä se, että Suomen vankilat ovat täynnä. Itse vierailin viime viikolla Keravan ja Jokelan vankiloissa, ja siellä kyselin tästä, mitä mieltä ollaan tästä ministerin ehdotuksesta Viroon lähettämisestä ylityksistä vankiloista. Siellä kyllä vanginvartijat sanoivat, että tämä ei missään tapauksessa ole toimiva malli. Olisi mielenkiintoista, [Puhemies koputtaa] vaikka se ei ole tämän aiheena, kuulla joku kommentti vielä ministeriltä tästä, miten tämä asia teillä etenee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä. [Mira Nieminen: Arvoisa puhemies! — Veijo Niemi: Anteeksi, perutaan! — Juho Eerola: Kuuntele nimi loppuun saakka!]

14.17 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, Leena Meri, tästä esityksestä.

On perusteltua, että avolaitokseen sijoittamisen edellytyksiä tiukennetaan, sillä olemme nähneet todellakin tapauksia, joissa avolaitokseen päätnyt vanki jatkaa edelleen rikollista toimintaa. Tämä ei ole oikeudenmukaista niin henkilökuntaa kuin muitakaan vankeja kohtaan.

Erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden torjuminen vankiloissa on välttämätöntä, ja varmuusosaston pitää olla nimensä veroinen ja tarkoitettu juuri sitä varten, että esitys antaa sitten viranomaisille paremmat mahdollisuudet myöskin estää rikollisverkostojen toimintaa.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

On myös tärkeää, että tutkintavankeja voidaan sijoittaa näille osastoille, että heidän toimintansa ei vaaranna tosiaan turvallisuutta.

Turvallisuuden takaaminen edellyttää myös tiukempaa valvontaa. Puheluiden määräaikainen kuuntelu ja lapsitapaamisten yhteydessä tapahtuvien keskustelujen tallentaminen voivat tuntua rajoittavilta, mutta niiden tarkoitus on estää laitonta viestintää ja huumausainneiden salakuljetusta. Tämä kaikki on valitettavasti välttämätön toimenpide.

Hallituksen esitys on tasapainoinen ja tarpeellinen kokonaisuus. Se ei kavenna [Puhemies koputtaa] oikeuksia perusteettomasti. — Kiitos tästä esityksestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttila, olkaa hyvä.

14.19 Helena Marttila sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti kannattava ajatus, että avovankiloihin ei sijoiteta vankeja, joiden arvioidaan vaarantavan vankilan turvallisuutta, mutta haluan kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että vankiloiden turvallisuutta voidaan parantaa ennen kaikkea riittävällä henkilöstöresurssilla. Kaivelinkin vähän vankien määriä, jotka ovat vahvasti nousussa. Vuonna 2021 vankeja oli 2 743 ja tämän vuoden alussa jo 3 590, siis lähes tuhat vankia enemmän. Vankiloiden henkilökunta pitääkin tilannetta kestävämmänä ja työtä vankiloissa riskialttiina ja kuormittavana, ja Rikosseuraamuslaitos on arvioinut, että tarvittaisiin peräti 500 uutta työntekijää.

Eristysolosuhteisiin liittyy tietysti haittoja, ja on myös riski, että siellä vanki muuttuu entisestään vaarallisemmaksi, ja siksi silloinkin olisi syytä varmistaa, että olisi myös panostusta sosiaaliseen kuntoutukseen ja terveydenhuoltoon. Toivon, että nämä näkökulmat otetaan huomioon tätä arvioitaessa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja nyt edustaja Niemi, olkaa hyvä.

14.20 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Pahoittelut, ei kuulunut tämä mikrofoni vielä näin kesän jälkeen. — On todella tärkeätä, kuten ministerin esityksessä on, jos me saadaan tällä parannettua niin vankien välistä turvallisuutta kuin vartijoiden turvallisuutta. Itse olen aika paljon edelleen tekemisissä Pirkanmaan Kylmäkosken vankilan vartijoiden kanssa, koska he ovat monen vuoden takaa tuttuja.

Lähinnä kysyisin sellaista asiaa, kun viime valtuustokauden lopulla esiintyi muun muassa Lempäälässä kunnanhallituksessa kysely siitä, olisiko Lempäälällä tarjota lähempänä Tampereen käräjäoikeutta uutta suljettua vankilaa ja avovankilapaikkaa: ovatko nämä suunnitelmat millään tavalla edenneet, eliikkä että tulisi uusia vankiloita? Kylmäkoskihan on aivan pullollaan vankeja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

14.21 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin hyvä lakiesitys, joka ehkäisee järjestäytynyttä rikollisuutta, päihteiden käyttöä ja salakuljetusta vankiloissa. Lailla siis parannetaan vankilaturvallisuutta.

Puhemies! Avolaitokseen ei sijoiteta jatkossa vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa taikka vaarantavan avolaitoksen turvallisuutta. On erittäin tärkeää, että varmuusosaston sääntely muuttuu vankilaturvallisuutta parantavaksi. Jatkossa tutkintavangin voi tarvittaessa siirtää varmuusosastolle, mikä on tällä hetkellä mahdotonta. Lisäksi var-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

muusosastolle sijoittaminen perustuu kokonaisarviointiin vangin turvallisuudesta, mikä mahdollistaa paremmin järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan puuttumisen vankiloissa.

Puhemies! Tämä lakikokonaisuus vastaa hyvin perussuomalaisten pitkäaikaisia kriminaalipolitiikan näkemyksiä ja lisää vankilaturvallisuutta. Iso kiitos, ministeri Meri, työstäsi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vielä edustaja Rasinkangas. Sitten siirrymme puhujalistalle.

14.22 Merja Rasinkangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministeri Merelle erittäin erinomaisesta lakiesityksestä.

Me todellakin tarvitaan vankiloihin lisää turvallisuutta. Yhä enenevässä määrin vanginvartijat kohtaavat vankilassa paitsi fyysistä myös henkistä väkivaltaa. Mutta tärkeää on, että tässä uudessa lakiesityksessä kiinnitetään enemmän huomiota rikoksen laatuun ja vangin vaarallisuuteen, kun punnitaan hänelle paikkaa, onko se avolaitos vai suljetumpi.

Ennen kaikkea tällä pyritään ennaltaehkäisemään päihdehaittoja. Päihteitä tänä päivänä vankilaan yhä enenevässä määrin pystytään salakuljettamaan ja käyttämään. — Eipä muuta. Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja nyt palaamme puhujalistalle. Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

14.23 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Hallituksen esityksellä muutetaan vankeuslakia, tutkintavankeuslakia ja puolustustilalakia. Kyseessä ei ole vain lakitekninen uudistus, vaan tärkeä toimenpide vankilaturvallisuuteen, sen parantamiseksi ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Tiedämme, että järjestäytynyt rikollisuus pyrkii vaikuttamaan myös vankiloissa. Tällä esityksellä hallitus vahvistaa määrätietoisesti yhteiskunnan kykyä vastata tähän uhkaan. Vankilat eivät saa olla rikollisuuden kasvualustoja. Myös vankiloissa on oltava turvallista.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä tiukennetaan avovankilaan sijoittamisen ehtoja. Jatkossa sijoituspäätöksissä on kiinnitettävä huomiota paitsi vangin rikoshistoriaan ja vaarallisuuteen myös riskiin jatkaa rikollista toimintaa. Tavoitteena on estää se, ettei avovankilaan päädy henkilöitä, joilla on suuri riski jatkaa rikollista toimintaa tai vaarantaa laitoksen turvallisuutta. Tämä on tervetullut ja perusteltu linjaus.

Arvoisa puhemies! Toinen keskeinen muutos liittyy varmuusosastolle sijoittamiseen. Esityksellä selvennetään, että varmuusosasto on nimenomaan turvaamistoimi, ei seuraamus. Sen avulla voidaan estää tulevaa rikollisuutta, esimerkiksi huumekauppaa tai muiden vankien painostamista. Jatkossa myös tutkintavangit voidaan sijoittaa varmuusosastolle, mikä on tärkeä keino, kun turvallisuus on uhattuna. Samalla turvataan myös niiden vankien oikeudet, jotka haluavat irtautua rikollisesta elämästä. Esityksessä luovutaan käytännöstä sijoittaa vanki varmuusosastolle hänen oman turvallisuutensa vuoksi. Vangeilla on oikeus suorittaa rangaistus ilman pelkoa väkivallasta tai painostuksesta, ja tämä vaatii turvalliset olosuhteet koko vankilassa.

Arvoisa puhemies! Kyse on siitä, että suojelemme yhteiskuntaa mutta samalla pidämme kiinni oikeusvaltion periaatteista. Tämä on turvallisen Suomen rakentamista. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

14.26 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Syksyn istuntokausi alkaakin heti mieluisalla esityksellä, kun käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta. Esitys perustuu hallitusohjelmasta löytyviin kirjauksiin, ja vankeuslain uudistukset ovat vahvasti osa perussuomalaisien ajamia tavoitteita. Tarkoituksena on, että sijoituspäätöstä tehtäessä kiinnitettäisiin enemmän huomiota vangin rikollisuuden laatuun ja vangin vaarallisuuteen. Esimerkiksi avolaitokseen ei sijoitettaisi enää sellaisia vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai jotka vaarantaisivat laitoksen turvallisuuden. Avainsana tässä on ennaltaehkäisy.

Varmuusosastot perustettaisiin jatkossa vankiloiden järjestyssäännöissä eikä erillisillä päätöksillä. Varmuusosastosijoitus on luonteeltaan turvaamistoimi, jossa vanki asetetaan tarkempaan valvontaan tulevien rikosten tai muun vankilaturvallisuutta vakavasti vaarantavan toiminnan estämiseksi. Samalla pyritään ehkäisemään järjestäytyneen rikollisuuden toimintaa sekä päihteiden käyttöä mutta myös salakuljetusta vankiloihin. Esimerkiksi puhelun kuuntelemista koskeva päätös voitaisiin jatkossa tehdä kahden viikon määräajaksi ja varmuusosastolle sijoitetun vangin keskustelut lasten kanssa tapaamisissa voitaisiin kuunnella ja tallentaa. tarkoituksena on valvoa epäiltyä rikolliseen toimintaan liittyvää viestintää.

Arvoisa puhemies! Järjestäytyneeseen rikollisuuteen linkittyneitä henkilöitä ei enää lähtökohtaisesti laitettaisi avolaitoksiin, vaikkei nyt täysin poissuljetakaan sitä mahdollisuutta. Sijoitus perustuu tietysti aina tapauskohtaiseen harkintaan. Tämä on kuitenkin oikein tervetullut uudistus. Selvitysten mukaan tällaisia jr-henkilöitä saisi entistä matalammalla kynnyksellä laittaa varmuusosastolle. Myös tutkintavankien sijoittaminen varmuusosastolle ehdotetaan mahdollistettavaksi. Ehdotus parantaisi siis Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuuksia puuttua rikolliseen toimintaan jo tutkintavankeuden aikana.

Arvoisa puhemies! Esitys on hyvä jatko sille vankiloihin liittyvien uusien lakien sarjalle, jota perussuomalainen oikeusministeri Leena Meri on jo tähänkin asti tuonut Suomen lakiin taistelussaan rikollisuutta vastaan. Hyviä esityksiä on tällä hallituskaudella vielä tiedossa runsaasti, ja toivotan kovasti tsemppiä ja jaksamista oikeusministeriön ahkerille työntekijöille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

14.30 Mira Nieminen ps: Arvoisa puhemies! Tosiaan käsittelyssämme on hallituksen esitys laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta. Sitä on tässä ministeri Meri hyvin jo esittänyt ja pohjustanut. Tämä esitys sisältää ehdotuksia, joilla pyritään tosiaan vähentämään muun muassa päihteiden käyttöä ja salakuljetusta vankiloissa.

Puheluiden kuuntelua koskevat päätökset voitaisiin jatkossa tehdä määräajaksi, ja varmuusosastoilla myös lapsen tapaamisen yhteydessä käydyt keskustelut voitaisiin kuunnella ja tallentaa. Tämä on herkkä mutta välttämätön kysymys turvallisuuden varmistamiseksi. Tavoitteena ei ole rajoittaa perhesuhteiden ylläpitämistä vaan estää väärinkäytökset ja laitosten ulkopuolisiin rikollisiin verkostoihin liittyvä viestintä.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

Voin omalta puolelta kertoa, että tutkintavankeudesta on kokemusta, ja näenkin erittäin hyvänä, että tämä tuo nyt viranomaisille selkeämmät välineet puuttua näihin tilanteisiin, joissa vankilaturvallisuus olisi muuten vakavasti uhattuna. Tosiaan on tärkeää huomata, että muutos koskee tutkintavankeja, jolloin turvallisuusriskit voidaan hallita paremmin jo varhaisessa vaiheessa.

Lisäksi tosiaan esityksessä on mukana teknisluonteisia muutoksia vankeuslakiin, tutkintavankeuslakiin ja puolustustilalakiin, ja näillä muutoksilla varmistetaan, että lainsäädäntö pysyy ajan tasalla ja selkeänä.

Arvoisa puhemies! Esitys perustuu hallitusohjelman tavoitteisiin vahvistaa turvallisuutta ja vähentää rikollisuutta. Olen erittäin tyytyväinen tästä kriminaalipoliittisesta suunnasta, missä teemme johdonmukaista työtä tällä saralla. Meillä on velvollisuus turvata vankiloiden henkilökunta, vangit itse sekä koko yhteiskunta mahdollisilta rikollisilta väärinkäytöksiltä.

Kävimme tässä kesän aikana eduskunnan poliisiverkoston kanssa tutustumassa myös Vantaan vankilaan, ja täällä kuulin vankilan arjesta ja näistä turvallisuuteen liittyvistä seikoista, ja voin tässä yhteydessä todeta, että tämä esitys tukee myös heidän toiveitaan näiltä osin. Pidän hallituksen esitystä hyvin perusteltuna ja tarpeellisena myös itse, ja se vahvistaa tosiaan vankeinhoidon turvallisuutta monin eri keinoin rikollisuuden torjumiseksi näissä laitoksissa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

14.32 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies, ministeri! Järjestäytyneen rikollisuuden kasvu ei näy vain poliisin työssä vaan myös vankiloissamme. Yhä suurempi määrä vankeja kuuluu järjestäytyneisiin rikollisryhmiin, niin sanottuihin jr-ryhmiin. Nämä henkilöt muun muassa pyörivät huumekauppaa vankiloiden sisällä, kiristävät ja pakottavat muita vankeja ja heidän omaisiaan rikoksiin sekä lupaavat palkkioita vankilaturvallisuudesta vastaavien henkilöiden pahoinpitelyistä.

Pidän hyvinkin perusteltuna puuttua järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiin vankiloissa, joten kiitos ministerille tästä hallituksen esityksestä.

Arvoisa puhemies! Suljetuissa vankiloissa suorittaa samanaikaisesti tuomiota noin 1 700 monipäihderiippuvaista henkilöä ja 200—300 ammattimaista huumekauppiasta. Se, että lähinnä huumekaupan ympärille rikollisorganisaatioihin kuuluvat vangit ovat samoilla osastoilla vakavasti monipäihderiippuvaisten vankien kanssa, vaikeuttaa huomattavasti vankien kuntoutumista, ylläpitää ammattirikollisten luomaa vankilahierarkiaa sekä aiheuttaa riskejä sekä vankien että henkilökunnan turvallisuudelle.

Nykyinen tilanne ei tue vangin yrityksiä irtautua huumeista ja rikollisesta elämäntavasta. Siksi hallituksen esittämät lakimuutokset, joiden tavoitteena on ehkäistä vankiloista käsin johdettua huumekauppaa, huumeiden salakuljetusta vankiloihin sekä niiden kauppaa ja käyttöä siellä eristämällä järjestäytyneisiin rikollisryhmiin kuuluvat vangit ja tutkintavangit varmuusosastoille sekä seuraamalla systemaattisesti heidän kommunikointiaan vankilan ulkopuolisten henkilöiden kanssa, ovat mielestäni tarpeellisia.

Myös sakko- ja lyhytaikaisvankien päihdekuntoutuksen lisääminen ja valvonnan tämentäminen sekä avolaitoskelpoisuuden ehtojen tiukentaminen suhteessa järjestäytyneeseen rikollisuuteen kiinnittyneisiin vankeihin tukevat kuntoutumista ja vähentävät uusintarikollisuutta.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

Arvoisa puhemies! Vankiloiden yliasutus ja järjestäytyneen rikollisuuden vaikutus vankiloissa korostaa samalla Rikosseuraamuslaitoksen resurssipulaa ja henkilöstön työkuorman ongelmia, jotka myöskin heikentävät mahdollisuuksia tehdä vaikuttavaa kuntoutustyötä rikoksiin syyllistyneiden vankien kanssa. Henkilöstön työaika kuluu yhä enemmän valvonnan ja turvallisuuden ylläpitoon sekä muihin oman ydinosamisen ulkopuolisiin tehtäviin, jolloin vangeille laaditut rangaistusajan suunnitelmat jäävät usein vain paperille.

Vankeuden täytäntöönpanon tavoitteena on edistää myös vangin elämänhallintaa, rikoksettomaan elämäntapaan siirtymistä ja yhteiskuntaan sijoittumista, mutta käytännössä esimerkiksi suljetun vankilan sellissä vietetty pitkäaikainen eristäminen voi päinvastoin syrjäyttää ja vaikeuttaa näitä tavoitteita. Siksi pidän myös välttämättömänä, että Rikosseuraamuslaitoksella panostetaan paitsi turvallisuuden ylläpitoon myös resursseihin ja henkilöstön osaamiseen, jotta kuntouttavaa työtä voidaan tehdä laadukkaasti ja vangit saavat tosiasiallisia mahdollisuuksia irtautua rikollisuudesta. Tämä on avain rikollisuuden uusimisen ehkäisyyn ja turvallisemman yhteiskunnan rakentamiseen.

Arvoisa puhemies, ministeri! Viime eduskuntakaudella lakivaliokunta vieraili Norjassa Bastøyn vankisaarella, jossa kuntouttavalla työllä on saatu hyviä tuloksia. Uusimisprosentti on 18 prosenttia eli lähes puolet pienempi kuin Norjan suljetuissa laitoksissa, joissa uusimisprosentti on 30. Suomessa uusimisprosentti on 60, joten tällä saralla meillä on vielä paljon tehtävää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

14.36 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Kunnioitettu ministeri! Käsittelemme tänään hallituksen esitystä, joka koskee vankeuslain muutoksia. Esityksen tavoitteena on parantaa vankilaturvallisuutta, ehkäistä päihitteiden salakuljetusta ja käyttöä vankiloissa sekä torjua järjestäytynyttä rikollisuutta. Nämä tavoitteet ovat tärkeitä ja vastaavat hallitusohjelman kirjauksia.

Avolaitokseen sijoittamista koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkennettaviksi. Jatkossa päätöksenteossa kiinnitettäisiin nykyistä enemmän huomiota vangin rikollisuuden laatuun ja vangin vaarallisuuteen. Avolaitokseen ei siis enää sijoitettaisi vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan avolaitoksen turvallisuutta. Tämä on perusteltua, sillä avolaitoksen olosuhteet ovat vapaammat kuin suljetussa vankilassa, ja siellä olevien vankien on kyettävä noudattamaan sääntöjä ja sitoutumaan rikoksettomuuteen.

Esityksessä luovutaan myös määräaikaisista avolaitossijoituksista. Jos vanki täyttää avolaitokseen sijoittamisen edellytykset, ovat ne lähtökohtaisesti toistaiseksi olemassa. Mikäli tilanne muuttuu, voidaan vanki joka tapauksessa siirtää takaisin suljettuun vankilaan. Näin poistetaan myös oikeudellisesti ongelmalliseksi koettu määräaikaisten sijoituksen järjestelmä.

Arvoisa puhemies! Varmuusosastojen osalta sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan niiden luonnetta turvaamistoimenpiteenä. Varmuusosastot perustettaisiin jatkossa vankiloiden järjestyssäännöissä, ja niiden tarkoituksena olisi nimenomaan estää tulevaa rikollisuutta sekä turvallisuutta vakavasti vaarantavaa toimintaa vankiloissa. Tavoitteena on erityisesti puuttua järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan.

Uudistuksilla mahdollistettaisiin myös tutkintavankien sijoittaminen varmuusosastolle. Tämä on merkittävä parannus, sillä myös tutkintavankeuden aikana voidaan pyrkiä jatkamaan rikollista toimintaa tai vaarantaa vankilan turvallisuutta. Lisäksi esityksessä säädet-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

täisiin varmuusosastolle sijoitetun vangin tapaamisen valvonnasta. Lapsen tapaamisessa käyty keskustelu voitaisiin kuunnella ja tallentaa ensisijaisesti silloin, kun paikalla on myös täysi-ikäisiä. Tämä vastaa eduskunnan oikeusasiamiehen esittämiä huomioita.

Esitys sisältää myös muutoksia viestinnän valvontaan. Puhelun kuuntelemista koskeva päätös voitaisiin jatkossa tehdä kahden viikon määräajaksi, kuten jo nykyisin on mahdollista vangin kirjeiden osalta. Tällä parannetaan Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuuksia valvoa erityisesti rikolliseen toimintaan liittyvää viestintää.

Arvoisa puhemies! Suomen vankeinhoito perustuu toisaalta rikoksettomaan elämäntapaan tukemiseen, toisaalta yhteiskunnan turvallisuuden varmistamiseen. Nyt käsittelyssä oleva esitys vahvistaa vankilaturvallisuutta ja antaa viranomaisille paremmat työkalut puuttua järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan. Samalla se selkeyttää avolaitossijoitusten ehtoja ja lisää johdonmukaisuutta.

Edustaja Niemi toikin täällä jo esille kysymyksen siitä, onko tällä esityksellä vaikutusta vankilaverkostoon — jos ministeri Meri tähän voisi selvyttää tuoda.

Haluan lopuksi kiittää oikeusministeri Leena Merta ja ministeriötä hyvästä valmistelutyöstä tämänkin tärkeän kokonaisuuden eteen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Koska keskustelulle tässä vaiheessa varattu aika lähestyy loppuaan, annan nyt vastauspuheenvuoron ministeri Merelle. Muuten keskustelua jatketaan myöhemmin tässä istunnossa. — Ministeri Meri, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

14.40 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos kannustuksesta. Teemme todella paljon töitä oikeusministeriössä, mutta lähden vastailemaan näihin erittäin tärkeisiin kysymyksiin, joita tuli useita.

Vankilaverkko oli semmoinen asia, mihin tartuin heti. Mielestäni se oli jäänyt hyvin hajanaiseksi ja ehkä sekavaksikin, ja aina tipoittain, mielestäni — tämä on henkilökohtainen mielipide — niitä paikkoja katseltiin. Hallitusohjelmassahan me totesimme, että lähdemme kehittämään vankilaverkkoa, ja näin on tapahtunut. Meillä on ministeriössä perustettu, kutsun sitä itse nimellä vankilanyrkki, jota johtaa kansliapäällikkö, ja siinä on mukana Rikosseuraamuslaitos ja rikosoikeuden asiantuntija. He käyvät läpi sitä tulevaisuutta, tarvetta, vankilalainsäädännön tarvetta, ja myös vastaavat kysymyksiin ja etsivät oikeudellista tietoa minulle, jos tarvitsen sitä johonkin asiaan, kuten nyt tekevät selvitystä tästä ulkomaisen vankilan vuokraamisen mahdollisuudesta.

Kysymys on siitä, että meillä täytyy olla lainsäädäntörunko. Mikäli esimerkiksi tulee tilanne, että meillä vankiloita joudutaan sulkemaan, tulee tilanne, kriisitilanne, vaikka sotatilanne, niin ei kai me nyt niitä kaikkia vapautteen voida tietenkään päästää, vaan meillä täytyy olla siirtomahdollisuus. Pitää olla lainsäädäntö valmiina, niin kuin kaikessa varautumisessa. Ei voi olla niin, että me aletaan sitten sitä lakia väkertää. Pitää olla selvitettyä tämä asia, että kaikki on kunnossa ja mitä lakeja pitäisi muuttaa. On tullut argumentteja, että tämä ei olisi mahdollista, mutta sanoisin, että esimerkiksi Ruotsi on oikeusvaltio ja Tanskalla on myös omat sopimuksensa eli kyllä tämä mahdollista on, mutta me selvitämme samalla myös sen, mitä se maksaisi. Varmasti voi olla näin, että se tulee halvemmaksi järjestää Suomessa, mutta kuten sanoin, meillä pitää olla tämäkin takataskussa, jos me joskus tarvitsemme. Tämä vastaus siihen, ja tämä ei koske pelkästään Viroa, vaan pyysin nimenomaan selvittämään tämän Viron ja Ruotsin välisen sopimuksen yksityiskohdat, koska se

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

on erittäin mielenkiintoinen. Olen tästä puhunut Ruotsin oikeusministeri Strömmerin kanssa, ja katsotaan, miten heillä parlamentin käsittely etenee.

No, mitä tulee sitten vankiloiden yliasutukseen. On tärkeätä, että tästä keskustellaan täällä. Tätä on nyt selvitetty meillä, että mistä tämä yliasutus johtuu. Viime kaudella on arvioitu väärin — en syyttele tässä ketään, vaan totean, että on käynyt ilmi, että on arvioitu väärin vankimäärän kasvu. Elikkä viime kaudella seksuaalirikoslainsäädäntö ja se, että tuomioistuimet ovat alkaneet antaa ankarampia rangaistuksia henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista muun muassa — voihan se olla näin, että rikokset ovat myös raaistuneet — on aiheuttanut yliasutusta, ja meillä on tilanne se, että meillä nyt valmistuu tämän vuoden loppuun mennessä 200 vankipaikkaa. Nämä päätökset on tehty viime kaudella. Se purkaa tämänhetkistä yliasutusta jonkun verran, mutta ei ratkaise sitä missään tapauksessa.

Sitten on hyvä huomata, että meillä on lähitulevaisuudessa päätöksiä tehtävä vankiloiden kunnosta, koska meillä esimerkiksi on, muistaakseni, tällä hetkellä noin parisataa vankipaikkaa jatkuvasti siinä tilanteessa, että siellä tehdään kunnostuksia, jolloin meillä on ne pois käytöstä. Meidän tulisi ratkaista huonokuntoisten vankiloiden tai hyvinkin lähellä sitä olevien kohdalla, teemmekö uuden vai kunnostamme sen. Meillä ei tällä hetkellä oikeusministeriössä ole niihin rahoja varattu.

Tämän hallituksen kriminaalipoliittiset kiristykset lisäävät vankipaikkoja arviolta reilut 300. Tällä hallituksella on rahoitus niihin ihan joka ikiseen. Me neuvottelimme rahat, 12 miljoonaa, silloin hallitusneuvotteluissa, ja lisäksi olemme budjeteissa saaneet lähes 200 paikkaa koskien tätä laittomien ampuma-aseiden hallussapidon rangaistusten kiristystä. Ja näihin kaikkiin olemme huolehtineet paikat. Ja näitä tulee nyt tässä tämän hallituskauden aikana yhteensä lisää nelisensataa paikkaa eli 425 tarkalleen ottaen. Elikkä täytämme meidän hallitusohjelmakirjaukset ja täytämme sitä lisäasutusta. Mutta joka tapauksessa tilanne on se, että näihin pitää jatkossakin entistä enemmän panostaa ja miettiä erilaisia rangaistusmuotoja.

Ulkomaisten vankien siirto omiin maihinsa on ollut minulla jatkuvasti keskusteluissa, mutta tutkintavankeja ei voi siirtää, kun kysymyksessä ei ole vielä esimerkiksi lainvoimainen ratkaisu.

Pirkanmaalle on tulossa vankila, mutta paikkakuntaa ei ole vielä päätetty. Siellä on keskusteluita Risen ja Senaatin kanssa, ja oikeusministeriössä se sitten aikanaan katsotaan. — Kiitos, nyt loppui aika.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.45.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.28.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kallio.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

16.29 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Yleisradio uutisoi reilu kuukausi sitten oikeusministeriön selvityksestä vankien siirtämiseksi Viroon suorittamaan rangaistuksiaan. Tämä kuvastaa hyvin sitä, missä tilanteessa ollaan jo ennen kuin hallituksen toteuttamat lakimuutokset vaikuttaisivat täysimääräisesti. Ylen uutisen mukaan Rikosseuraamuslaitos vastustaa ehdotusta vankien siirtämisestä Viron vankiloihin. Suomessa vankilat ovat ylikäytössä, käyttöaste noin 110 prosenttia. Vankilavuosi maksaa Suomessa keskimäärin 80 000 euroa. Vankimäärä Suomessa on poikkeuksellisen korkea, noin kolme- ja puolitusatta, mikä johtuu lainsäädäntömuutoksista ja tiukentuneista rangaistuksista. Ehdotus vankien lähettämisestä Viroon sisältää juridisia haasteita. Mukana on myös käytännön ongelmia vankien oikeuksista ja hoidosta. — Nämä siis poimintoja tuosta Ylen uutisesta.

Arvoisa puhemies! Mistä tässä hallituksen esityksessä on kyse? Hallitus esittää muutoksia vankeus- ja tutkintavankeuslakiin. Tärkeimmät muutokset koskevat vangin sijoitusta avolaitokseen ja varmuusosastolle. Muutosten tavoitteena on parantaa vankilaturvallisuutta ja torjua järjestäytyntä rikollisuutta hallitusohjelman mukaisesti, kuten täällä on tänään hyvin tuotu esille. Tavoitteena on puuttua järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan vankiloissa, mikä on äärimmäisen tärkeä asia. Vankilan on myös oltava turvallinen työpaikka henkilökunnalle — edelleen tärkeitä ja hyviä tavoitteita.

Esitys pyrkii varmistamaan, ettei avolaitokseen sijoiteta vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan vankilaturvallisuutta. Vangin rikollisuuden laatuun ja vangin vaarallisuuteen kiinnitettäisiin harkinnassa nykyistä enemmän huomiota. Varmuusosastosijoitus olisi jatkossa nykyistä selvemmin luonteeltaan turvaamistoimenpide, jonka tavoitteena on estää tulevia rikoksia ja vankilaturvallisuutta vakavasti vaarantavaa toimintaa. Varmuusosastosijoituksella pyritään puuttumaan erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan vankilassa.

Esityksen tavoitteena on myös ehkäistä päihteiden käyttöä ja salakuljetusta. Esimerkiksi puhelun kuuntelemista koskeva päätös voitaisiin jatkossa tehdä määräajaksi. Tällä yhtenäistettäisiin menettelyä kirjeen lukemiseen, jota koskeva päätös voidaan tehdä kahden viikon määräajaksi, kuten sekin on tänään hyvin tuotu täällä esille. Esimerkiksi henkilökunnan valvontamahdollisuuksia erityisessä lapsen tapaamisessa laajennettaisiin varmuusosastolla.

Hallituksen esityksen mukaan esitys ei lisäisi juurikaan Rikosseuraamuslaitoksen menoa vaan ne pystyttäisiin hoitamaan olemassa olevien määrärahojen puitteissa. Tämän väitteen perustelu jää kuitenkin hieman hämärän peittoon.

Arvoisa puhemies! Lakiluonnoksen lausuntopalautteessa on luettavissa seuraavia oleellisia huomioita: Tuomioistuimet muistuttavat jälleen kerran, että muutos lisää heidän työmääräänsä. Vankien muutoksenhakuasiat on käsiteltävä kiireellisinä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, THL, huomautti, että Suomessa ei ole olemassa mittareita, joilla vankien vaarallisuusastetta arvioitaisiin. Pitkäaikainen eristäminen eristyksellissä lisää myös itsemurhariskiä. Esityksessä ei mainita, miten terveydenhuollolle määrättyjen tehtävien vastaavasti oletettava kasvu otetaan huomioon resursoinnissa tai/ja osaamisessa. Vankilavirkailijain Liitto toi esille, että varmuusosastoja tulisi olla useammassa vankilassa kuin nykyään on. Naisvangeille ei ole niitä lainkaan, ja kuitenkin on naisvankeja, joiden turvallisin sijoituspaikka olisi todennäköisesti varmuusosasto.

Arvoisa rouva puhemies! Lainsäädännön muutoksissa, tässä tapauksessa liittyen rangaistusten kiristämiseen, varjoon on jäänyt se, mikä on suomalaisten vankiloiden kyky vastata tehtyihin muutoksiin. Suomessa vankilat ovat ylitäynnä täyttöasteen ollessa noin 110

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

prosenttia. Rangaistusten kiristämiset lisäävät vankimäärää entisestään. Hallitus on samaan aikaan laittanut myös vankiloista huolehtivan Rikosseuraamuslaitoksen leikkauslistalle vuosiksi 2025—2028.

Monessa asiassa elämässä on kyse halujen ja kykyjen tasapainosta. Tämä on hyvä myös muistaa jokaisessa esityksessä, jota hallitus tekee: pelkkä kova halu johonkin ei takaa kyvykkyyttä sen toimivaan toteutukseen. Myös tässä hallituksen esityksessä tulee huolella tarkastella tätä tasapainoa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Rasinkangas.

16.33 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta. Esityksen tarkoituksena on parantaa oikeusjärjestelmän tehokkuutta ja oikeudenmukaisuutta samalla ottaen huomioon kansallinen turvallisuus ja yksilön oikeudet.

Avovankilassa vankien asuinolosuhteet ovat vapaammat kuin suljetussa vankilassa. Päätöksiä siirtää vanki avolaitoksesta suljettuun vankilaan tehdään vuositasolla noin 500—550 kappaletta. Kyse on tilanteista, joissa vanki on tavalla tai toisella rikkonut avolaitokseen sijoittamisen ehtoja tai ei muusta syystä enää sovellu avolaitokseen. Kurinpitovirheet avolaitoksissa liittyvät tyypillisesti sijoituksen ehtojen rikkomiseen, kuten luvattomaan poistumiseen, avolaitoksen järjestyssäännön rikkomiseen tai päihitteettömyysvelvollisuuden rikkomiseen. Avolaitokseen sijoittamisen edellytyksiä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että sijoituspäätöstä tehtäessä kiinnitettäisiin enemmän huomiota rikoksen laatuun ja vangin vaarallisuuteen. Tavoitteena on, ettei avolaitokseen sijoitettaisi vankeja, joilla on rikosten jatkamisvaara, tai jos heidän sijoittamisensa avolaitokseen muutoin vaarantaisi vankilan turvallisuutta.

Varmuosastolle sijoittamisen edellytyksiä muutetaan vastaamaan osaksi vankilan turvaamistoimenpiteitä. Varmuosastot perustetaan jatkossa vankiloiden järjestyssäännöissä. Varmuosastosijoitus on luonteeltaan turvaamistoimi, jossa vanki asetetaan tarkempaan valvontaan. Kyseessä on siis se, että turvataan vangin omaa ja toisten turvallisuutta. Osastolta on poistettu sellaiset tavarat ja esineet, jotka aiheuttaisivat vaaraa henkilökunnalle tai vangeille itselleen, ja siellä valvonta on tiukempaa ja tehokkaampaa. Varmuosastoilla vangit eivät saa käyttää omia vaatteitaan. Syynä on se, että jengiläiset eivät voi tuoda vaatteissaan jengivärejä tai ilmentää kuulumista järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja tiettyyn jengiin. Värejä käytetään painostuksen ja statuksen osoittamiseen, mikä luonnollisesti on vankilassa kiellettyä, ja perusteena on turvallisuus. Varmuosastolle sijoitetaan korkean riskin vankeja, kuten järjestäytyneen rikollisuuden vankeja ja sellaisia, jotka ovat syyllistyneet vakaviin rikoksiin vankeusaikana. Tällä kaikella on tavoitteena tulevan rikollisuuden tai vankilaturvallisuutta vakavasti vaarantavan toiminnan estäminen sekä varhaisemmin puuttumisen mahdollistaminen erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan vankilassa.

Esityksen toimien tavoitteena on ehkäistä päihteiden käyttöä ja salakuljetusta vankilassa, ehkäistä huumausainerikollisuutta vankilassa, karkaamisen tai vapauttamisyrittäksen estäminen, tai jos vanki muulla tavoin vakavasti vaarantaa vankilan järjestystä ja turvallisuutta tai muun henkilön terveyttä vankilassa.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

Tärkeä uudistus on myös tutkintavangin sijoittaminen varmuusosastolle. Tällä lailla mahdollistetaan myös tutkintavangin sijoittaminen varmuusosastolle. Tutkintavankeuden kesto voi olla pitkä, ja varmuusosastolle sijoittaminen mahdollistaa nykyistä aikaisemmin puuttumisen, jos tutkintavankeudessa oleva pyrkii jatkamaan rikollista toimintaa tai vakavasti vaarantaa vankilan turvallisuutta. Tämä parantaa myös Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuuksia puuttua rikolliseen toimintaan myös tutkintavankeuden aikana.

Esityksen mukaan puhelun kuuntelemista koskeva päätös voidaan jatkossa tehdä kahden viikon määräajaksi, kuten nykyisin on myös kirjeen lukemista koskeva päätös. Vangin keskustelu lapsen tapaamisessa voidaan jatkossa kuunnella ja tallentaa. Näillä toimilla parannetaan mahdollisuuksia valvoa erityisesti epäiltyä rikolliseen toimintaan liittyvää viestintää. Avolaitossijoituksen mahdollisuutta ei kuitenkaan poissuljeta automaattisesti yhdeltäkään vankiryhmältä, vaan sijoittelupäätökset tehtäisiin edelleen tapauskohtaisesti harkiten.

Arvoisa puhemies! Suomessa on tällä hetkellä liian vähän vankipaikkoja verrattuna rikoksesta ehdottomaan vankeuteen tuomittujen määrään, ja vankipaikkoja siis jonotetaan. Keväällä 2025 Iltalehti uutisoi otsikolla ”Vankiloissa on hengenvaarallinen ongelma — työntekijöiltä hätähuuto”. Lehdessä kerrotaan, että kaikki Suomen vankilat ovat täynnä ja henkilökunta pelkää pahinta ja että vankien määrä on kasvussa. Tämän vuoksi onkin hyvä, että tämä hallitus on laittanut rahaa myös vankipaikkojen lisäämiseen. Tämä esitys perustuu hallitusohjelman vankeuslain uudistuksiin, ja vankeuslain uudistukset ovat perussuomalaisten pitkäaikaisia tavoitteita.

Tässä esityksessä toteutuvat hallitusohjelman kirjaukset, selvitetään avolaitokseen sijoittamisen edellytykset siten, että entistä enemmän huomioidaan tuomion perusteena olevan rikoksen laatu ja vangin vaarallisuus. Varmuusosastoja koskevaa lainsäädäntöä kehitetään siten, että vankiloissa voidaan tehdä vaikuttavaa rikostorjuntaa, mahdollistetaan myös tutkintavangin sijoittaminen varmuusosastolle, ehkäistään päihteiden salakuljetusta ja käyttöä vankilassa. Tässä kaiken keskiössä on vankilaturvallisuuden lisääminen, ja esityksen avulla vaikeutetaan rikosten tekemistä vankilasta käsin.

Kiitos, oikeusministeri Leena Meri, erinomaisesta esityksestä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

16.39 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys tähtää vankilaturvallisuuden parantamiseen ja järjestäytyneen rikollisen toiminnan estämiseen vankiloiden sisällä. Keskeiset ehdotukset koskevat avolaitoksiin sijoittamista, varmuusosastojen käyttöä ja viestinnän valvontaa. Jatkossa kiinnitettäisiin enemmän huomiota vangin rikollisuuden laatuun ja vaarallisuuteen.

Tavoitteena on, ettei avolaitoksiin sijoitettaisi järjestäytyneen rikollisuuden jäseniä tai muita sellaisia henkilöitä, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan toisten vankien tai vartijoiden turvallisuutta. Varmuusosastolle sijoittaminen olisi jatkossa helpompaa ja tavoitteellisempaa. Sen tarkoituksena on estää tuleva rikollisuus tai vankilaturvallisuutta vakavasti vaarantava toiminta.

Lakimuutos mahdollistaisi varmuusosastosijoitukset, kuten jo mainittu, paitsi järjestäytyneen rikollisuuden edustajille myös tutkintavangeille. Päätös sijoittamisesta perustuisi kokonaisarvioon vangin toiminnasta eikä enää edellyttäisi epäilyä tietyistä rikostunnistuk-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

sista. Lakiesitys parantaisi myös Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuuksia valvoa vankien yhteydenpitoa.

Lisäksi lakimuutos tehostaisi vankien sijoittamista avolaitoksiin. Jos vanki täyttää avolaitokseen sijoittamisen ehdot, sijoitus olisi jatkossa toistaiseksi voimassa, eli määräaikaista avolaitossijoituksista luovuttaisiin. Tämä selkeyttäisi ja yhdenmukaistaisi nykyistä käytäntöä.

Lakiesitys mahdollistaisi myös vankien vankilaan ottamisen rajoittamisen tai siirtämisen vakavien häiriö- tai poikkeustilanteiden aikana, kuten suuronnettomuudet tai sota.

Tämä lakiehdotus on osa hallituksen turvallisuuspoliittista ohjelmaa, jolla pyritään tehostamaan rikostorjuntaa, kuten torjumaan väkivaltaa ja huumeiden käyttöä sekä salakuljetusta vankiloiden sisällä. Kiitos, ministeri Meri, tämän erinomaisen esityksen tuomisesta eduskuntaan. Teillä on ollut merkittävä rooli suomalaisten turvallisuuden parantamisessa, mitä tämäkin esitys hyvin todentaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mehtälä.

16.42 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt lakiesitystä, jonka tarkoituksena on parantaa vankilan turvallisuutta ja torjua järjestäytyynyttä rikollisuutta maassamme.

Nämä ovat erittäin hyviä asioita. On kaikkien etu, että kadut ovat turvallisia ja myös vankilat ovat turvallisia paikkoja.

Oma kokemukseni vankilasta on vuoden ajalta — ei vankina, mutta kävin kouluttamassa ammattitutkintoa varten erästä vankia vankilan sisällä.

Viime vuosina on kuitenkin noussut esiin vakava huoli siitä, mikä on vankiloidemme tilanne. Olemme valiokuntana tutustuneet useisiin Suomen vankiloihin, ja on tullut esille huolestuttavia asioita.

Vankien määrä on rangaistusten koventamisten vuoksi noussut parissa vuodessa 300 vangilla. Se vastaa yhtä suurikokoista vankilaa. Jo nyt vankilat ovat ylitäynnä, ja tämä lakiesitys lisää täyttöä suljetuissa vankiloissa, koska avovankiloihin siirtyvät vangit vähenevät muutosesityksen myötä. Tällä hetkellä avovankilat ovat täyttöasteiltaan vajaita.

Lainsäädännön muutoksissa, koski se sitten rangaistuksen kiristämistä, varjoon on jäänyt se, mikä on suomalaisten vankiloiden kyky vastata tehtyihin muutoksiin. Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtaja Anna Arola-Järvi muistutti Suomen Kuvalehden haastattelussa tänä vuonna, että Suomessa vankilaan ei voi jonottaa: ”Kaikki on otettava, mitä tulee, mihin tahansa vuorokauden aikaan, oli tilaa tai ei.”

Nyt tilanne on siis se, että Suomen vankilat ovat kerta kaikkiaan täynnä. Tämä asettaa vakavan turvallisuushaasteen sekä vangeille että vanginvartijoille. Lisäksi tämä johtaa siihen, että vankilat eivät enää parhaalla mahdollisella tavalla kykene valmistamaan vankeja vapautumista varten. Tiedämme, että tämä johtaa helposti takaisin rikosten polulle, kun vankeusaika päättyy, ja edessä on uusi vankilareissu.

Arvoisa puhemies! Viime keväänä toin esiin aserikoksia estävän lain yhteydessä talouden näkökulman. Näin talousvaliokunnan jäsenenä yhteiskuntaa koskevien kustannusten lisäämisestä tulee olla hyvin kriittinen. Vankilavuosi maksaa Suomessa 80 000 euroa vankia kohti, ja vankimäärä on tällä hetkellä 3 500 vankia. Jokainen voi tästä päätellä, miten suuri lasku yhteiskunnalle tästä tulee. Olisi tärkeää turvata riittävät vankilapaikat ja vankeinhoidon määrärahat ennen rikosten kiristämisestä aiheutuneiden tarpeiden toteutumis-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

ta. Lisäksi on syytä muistaa, että yhteiskunnallisena tavoitteena pitää olla ennen muuta vankien määrän vähentäminen, ei lisääminen. Meidän pitää kaikin keinoin huolehtia siitä, että ihmiset eivät päätyisi vankilaan. Tästä esimerkiksi lapsiperheköyhyyden torjuminen olisi erittäin hyvä keino. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lundén.

16.46 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämäkin hallituksen esitys on äärimmäisen tarpeellinen ja ajankohtainen. Tämän esityksen ensisijaisena tavoitteena on parantaa vankilaturvallisuutta, ehkäistä rikollista toimintaa vankiloissa ja torjua erityisesti järjestäytyntä rikollisuutta. Nämä muutokset ovat osa hallitusohjelmaan kirjattuja linjauksia ja osa perussuomalaisia tavoitteita torjua rikollisuutta Suomessa.

Yhtenä nostona haluan puhua avolaitossijoituksista. Jatkossa sijoituspäätöksissä tullaan kiinnittämään entistä enemmän huomiota siihen, minkälaisia rikoksia vangilla on taustalla ja kuinka vaarallinen vanki on. Avolaitokseen ei sijoitettaisi vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai jotka vaarantaisivat avolaitoksen turvallisuutta. Samalla luovuttaisiin määräaikaista avolaitossijoituksista, eli jos vanki täyttää edellytykset, sijoitus olisi lähtökohtaisesti toistaiseksi voimassa. Näillä toimilla selkeytetään käytäntöjä ja vähennetään väärinkäytöksiä.

Toisena nostona haluan puhua varmuusosastoista. Jatkossa vankiloiden järjestyssään-
nöissä perustettaisiin varmuusosastot ja niiden rooli olisi entistä selkeämpi turvallisuustoimenpide. Vangin sijoittaminen varmuusosastolle perustuisi tällöin kokonaisarvioon hänen toiminnastaan. Tässä tavoitteena on estää mahdollinen tuleva rikollinen toiminta tai vankilaturvallisuutta vakavasti vaarantava käytös. Tämä antaa konkreettisen keinon puuttua erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan vankiloissa. Tällä hallituksen esityksellä mahdollistettaisiin myös tutkintavankien sijoittautuminen varmuusosastoille. Tämän osalta nykyisessä lainsäädännössä on merkittävä aukko, joka paikataan tällä muutoksella ja jolla voimme vahvistaa Rikosseuraamuslaitoksen keinoja torjua rikollisuutta jo tutkintavankien aikana.

Arvoisa rouva puhemies! Kolmantena nostona tuon esille viestinnän ja valvonnan ja päihteiden torjunnan. Jatkossa puheluiden kuuntelua koskeva päätös voitaisiin tehdä kahden viikon määräajaksi, kuten tällä hetkellä on mahdollista jo kirjeiden osalta. Tämä parantaa mahdollisuuksia valvoa rikolliseen toimintaan liittyvää viestintää. Lisäksi varmuusosastolle sijoitetun vangin keskustelua lapsen tapaamisen yhteydessä voitaisiin kuunnella ja tallentaa teknisesti ensisijaisesti aikuisen tapaajan eikä lapsen osalta.

Neljäntenä ja viimeisenä nostona tuon poikkeusolojen sääntelyn. Vankeuslakiin ehdotetaan mahdollisuutta rajoittaa uusien vankien ottamista vankilaan. Tämä koskisi normaaliolojen vakavia häiriötilanteita ja poikkeusoloja. Näin pystytään varautumaan esimerkiksi epidemioihin, suuronnettomuuksiin tai muihin vakaviin kriiseihin.

Arvoisa rouva puhemies! Nykytilastot kertovat karua kieltä siitä, että avolaitoksissa tapahtuu vuosittain satoja ehtojen rikkomisia, luvattomia poistumisia ja päihderikkomuksia. Vuosittain tehdään yli 500 päätöstä siitä, että vankeja siirretään takaisin suljettuun laitokseen. Siksi kaikille pitäisi olla selvää, että meidän täytyy tarkentaa olemassa olevia käytäntöjä.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset parantavat vankilaturvallisuutta ja ehkäisevät rikollisuutta. Erityisesti järjestäytyntä rikollisuutta pystytään jatkossa torju-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

maan entistä tehokkaammin, mikä on askel kohti turvallisempaa Suomea. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

16.49 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Suomalaisissa vankiloissa on tungosta, muttei yksin suomalaisten tähden. Ulkomaalainen rikollisuus on vakava ja alati kasvava ongelma. Kaikista vangeistamme tällä hetkellä ulkomaalaisia on 24 prosenttia, siis jo lähes joka neljäs vanki, useita satoja henkilöitä. Luku olisi vieläkin korkeampi, mikäli huomioisimme myös maahan muuttaneet ja ulkomaalaistaustaiset henkilöt, jotka ovat jo saaneet Suomen kansalaisuuden.

Kun vuosi suljetussa vankilassa maksaa keskimäärin yli 80 000 euroa vankia kohden, nousee karkeastikin arvioiden kustannus useista sadoista ulkomaalaisista vangeista moniin kymmeniin miljooniin euroihin, puhumattakaan rikollisuuden kustannuksesta ja kuorimituksesta poliisille, tuomioistuimelle, yhteiskunnalle ja aivan tavan ihmisille. Toisinaan ulkomaalaisen rikollisuuden ongelmia vähätellään, sillä onhan meillä rikollisia omastakin takaa, kyllähän suomalaisetkin rötöstelevät.

Minulle nämä vähättelevät hokemat kuitenkin perustelevat, miksi ulkomaalaisen rikollisuuden torjumisen tulisi olla nimenomaisesti ensisijaista. Emme tarvitse omien rikollistemme lisäksi ulkomailta, rajojemme ulkopuolelta, uusia rikollisia. Tätä perustelee sekin, että vankilamme ovat jo tupaten täynnä. Päivätasolla vangittuna istuu keskimäärin 3 500 henkilöä. Määrä on kasvanut voimakkaasti tällä vuosikymmenellä ja todennäköisesti myös jatkaa kasvuaan lähitulevaisuudessa. Täyteen ahdetujen vankiloiden käyttöaste huitelee siis jo 110 prosentissa. Tilanteen korjaaminen vaatisi satoja vankeja nykyistä vähemmän tai satoja vankipaikkoja nykyistä enemmän. Mitäpä jos aloittaisimme tyhjentämällä omat vankilamme ulkomaalaisista rikollisista — karkottamalla, siirtämällä heidät muihin, muiden maiden vankiloihin? Tungos vankiloissa helpottuisi, ja rahaa sekä vaivaa säästyisi valtavasti.

Tämä täyteen ahdetujen vankiloiden ongelma aiheuttaa pitkittyessään monenlaisia vakavia ongelmia. Se haastaa henkilöstön riittävyyden, ja riittämätön henkilöstö aiheuttaa sekä ylikuormitusta ja sairastelua että vaaratilanteita vankiloiden arjessa. Henkilöstöväjeen vuoksi joudutaan turvautumaan entistä useammin sulkutiloihin. Niiden aikana vangit ovat selleissään jopa 23 tuntia vuorokauden aikana. Toistuvien sulkutilojen vuoksi vankien turhautuminen lisää häiriötä, levottomuutta, jopa väkivallan uhkaa. Ylikuormittunut henkilöstö sairastelee, ja ylikuormitus lisää myös virheiden riskiä. Tilanteesta kärsivät niin vangit kuin henkilökuntakin.

Hallitus on vastannut ja vastaa näihin kriminaalipolitiikan haasteisiin lukuisilla keinoilla tämän vaalikauden aikana. Nyt käsitellyllä hallituksen esityksellä puututaan niihin muun muassa niin, ettei avolaitokseen sijoiteta vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan vankilaturvallisuutta. Myös päihteiden salakuljetusta ja käyttöä vankilassa pyritään nyt kitkemään entistä voimakkaammin toimin. Lisäksi muutoksella parannetaan keinoja puuttua erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden mahdollisuuksiin jatkaa rikollista toimintaa vankilassa. Selvitysten mukaan tällä hetkellä esimerkiksi vankien puheluita kuunnellaan liian vähän tarpeeseen, vankeusaikaan, rikollisuuden paljastamiseen ja sen estämiseen liittyvään hyötyyn nähden. Esityksessä ehdotetaankin, että vankeuslain nojalla tehtävä päätös puheluiden kuuntelemisesta voitaisiin tehdä kahden viikon määräajak-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

si. Näin sääntely vastaisi kirjeen lukemista koskevia määräaikoja. Näin parannettaisiin mahdollisuuksia valvoa erityisesti epäiltyä rikolliseen toimintaan liittyvää viestintää.

Lakimuutosten ohella hallitus on aloittanut vankipaikkojen lisäämisen: jopa 400 uutta vankipaikkaa vuoteen 2033 mennessä. Olemassa oleviin vankiloihin on jo sekä tekeillä että suunnitteilla isoja laajennuksia. Esimerkiksi Vantaan vankilaa laajennetaan, Vaalassa on hiljattain otettu käyttöön uusi vankila ja myös Ouluun on rakenteilla uusi vankila. Nämä hankkeet tuovat yhteensä 200 suljettua vankipaikkaa Suomeen. Sen lisäksi kevään kehyspäätöksessä varmistuneen hallituksen rahoituksen turvin rakennetaan muun muassa Turun vankilaan noin 140 vankipaikan lisäosa, jonka on tarkoitus valmistua vuonna 2027. Lisäksi tarkoitus on rakentaa Pirkanmaalle suljettu vankila, jossa ensivaiheessa toteutuisi noin 100 vankipaikkaa, jotka valmistuvat 2030-luvun alkupuolella. Näiden hankkeiden lisäksi käynnistetään uuden suljetun vankilan suunnittelu Uudellemaalle.

Lopuksi on syytä muistuttaa, että vankipaikkojen ja vankiloiden lisääminen ei ole itsetarkoitus. Niin tehdään, koska se on välttämätön varotoimenpide silloin, kun esimerkiksi rikollisuus lisääntyy, rangaistuksia korotetaan, poliisien määrää lisätään, kun yhä useampi rikos johtaa myös rangaistukseen ja/tai kun muut, ehkäisevät toimenpiteet eivät ole tepsineet rikollisuuteen. Näitä tarpeellisia kriminaalipolitiikan tiukennuksia ei tehdä siis itsetarkoituksellisesti tai varsinaisesti kenenkään kiusaksi vaan rikoksesta seuraavan rangaistuksen eli rikosvastuun toteuttamiseksi sekä tavallisten suomalaisten oikeuksien turvaamiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n poliittisen mainonnan avoimuutta ja kohdentamista koskevaa asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 57/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.46 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä hallituksen esitys, jolla on tarkoitus toimeenpanna EU:n poliittisen mainonnan avoimuutta ja kohdentumista koskeva aset. Tämä aset. on annettu viime vuonna, ja asetushan tulee nyt voimaan 10.10. kuluvaan vuotta. Asetus on sellaisenaan so-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

vellettavaa lainsäädäntöä, mutta tämä edellyttää muun muassa valvonnan järjestämistä ja siihen liittyvän lainsäädännön toimeenpanoa täällä Suomessa.

Tässä asetuksessa on ollut pitkät neuvottelut, aloitettu jo viime hallituskaudella, ja siinä on ollut tarkoituksena, mikä on hyvä tarkoitus, torjua tiedon manipulointia ja ulkomaista sekaantumista vaaleihin sekä varmistaa, että kansalaiset voivat tunnistaa poliittiset mainokset ja ymmärtää, kuka niiden takana on ja ovatko ne jotenkin kohdennettuja ja valikoituja. Suomi on tukenut näitä tavoitteita lähtökohtaisesti, ja tietysti sitä, että tämä eurooppalainen demokratia toimii ja kansalaiset saavat tietoa, ja ensinnäkin tietysti on todella tärkeää tämä hybridivaikuttamisen ja vaalivaikuttamisen torjunta. Suomi oli iloinen siitä, että esimerkiksi hallinnollisen taakan kohtuullistaminen pienille mediatoimijoille tuli sitten näihin lopullisiin asetuskirjoihin. Ja kuten kerroin, tämä asetus on suoraan sovellettavaa lakia, ja tämä tulee jatkossa näkymään kaikissa poliittisissa kampanjoissa.

Tässä, arvoisa puhemies, tulee palveluntarjoajille velvoitteita niin avoimuudesta kuin huolellisuudesta ja tiedon antamisesta ja säilyttämisestä ja mainosten merkitsemisestä. Jatkossa maksullisiin poliittisiin mainoksiin on palveluntarjoajan huolehdittava, että siinä on selkeä ilmoitus, kuka mainoksen on maksanut, mikä on sen tarkoitus, paljonko kampanjaan käytettiin rahaa ja kenelle se kohdistettiin. Tämän julkaisijan tulee myös toimittaa nämä yhteiseen EU:n tulevaisuudessa perustamaan rekisteriin. Rahoittajat, puolueet ja ehdokkaat vastaavat pyydettyjen tietojen antamisesta ja niiden todenperäisyydestä, mutta pääsääntöisesti nämä velvoitteet kohdistuvat palveluntarjoajiin, kuten juurikin medioihin ja erilaisiin media-alustoihin.

Jatkossa kaikkien poliittisen mainonnan palveluiden tarjoamiseen liittyvät keskeiset tiedot siis, kuten se, mihin kampanjaan palvelu tarjottiin ja mitkä olivat niistä muodostuneet kulut, on säilytettävä seitsemän vuoden ajan ja jaettava tarvittaessa viranomaisille ja asetuksen erikseen määrittelemille toimijoille, kuten tutkijoille ja toimittajille. Asetus tuo myös poliittiseen verkkomainontaan tietosuoja-asetusta tarkentavia henkilötietojen käytön lisärajoituksia ja -ehtoja, muun muassa suostumuksia ja erityisten henkilöryhmien käyttökielto mainonnan profiloinnissa, että minkälaisia profilointimerkintöjä voidaan laittaa. Jatkossa kiellettyjä profiloinnin elikkä mainoksen kohdentamisen kriteereitä ovat poliittisten mielipiteiden, uskonnon, terveystietojen ja muiden arkaluontoisten tietojen käyttö mainosten kohdentamisessa ja myös se, että niitä ei voi kohdentaa alaikäisille ja ei-äänioikeutetuille henkilöille. Asetus pyrkii myös estämään poliittisten mainospalveluiden tarjoamisen kolmansien maiden, kuten esimerkiksi Venäjän, toimijoille vaalien ja kansanäänestysten alla vaatimalla, että palveluntarjoajat saavat tarjota palveluitaan vain EU:n sisäisille toimijoille tietyn aikaikkunan sisällä vaaleista ja äänestyksistä. Kolmen kuukauden aikana ennen vaaleja EU:ssa toimivat ja omistetut yritykset voivat julkaista poliittista mainontaa.

Nyt on hyvä huomata, että meillä on vuonna 27 vaalit, ja on hyvä, että meillä on aikaa tässä tätä niin sanotusti harjoitella, meillä kaikilla poliittisilla toimijoilla. Komissio tulee antamaan näistä tarkentavia ohjeita ja on antanutkin. Tämä asetuksen valvonta tulee Valtiontalouden tarkastusvirastolle pääsääntöisesti, mutta esimerkiksi Tanskassa ja Norjassa onkin hankalampi tilanne. Siellä on jo tänä vuonna vaaleja, niin että siellä on jo aikamoinen kiire näiden asioiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Tämän asetuksen toimeenpano edellyttää tämän hallituksen esityksen jäsenvaltioilta, ja tässä hallituksen esityksessä nimenomaan järjestellään tätä valvontaa. Mutta halusin tuossa aluksi vähän avata sitä asetusta, koska eihän siitä mitään ymmär-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

rä, jos minä kerron vain nämä valvontajärjestelyt ja kukaan ei tiedä, mitä siinä valvotaan. Siksi avasin tuota, mikä tietysti nyt ei ole enää keskustelun kohteena suoranaisesti, koska siihen me emme voi vaikuttaa, kun se on suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä.

Esityksessä tosiaan ehdotetaan säädettäväksi uusi laki poliittisen mainonnan avoimuutta ja kohdentumista koskevan Euroopan unionin asetuksen noudattamisen valvonnan järjestämisestä. — Nämä ovat aina tällaisia nimihirviöitä, meinaa kieli mennä solmuun. — Kuten tuossa aikaisemmin sanoin, pääasialliseksi valvontaviranomaiseksi esitetään Valtiontalouden tarkastusvirastoa, ja siinä laissa säädetään tarkastusviraston tiedonsaanti- ja tarkistusoikeuksista ja oikeudesta määrätä seuraamusmaksu. Muita toimivaltaisia viranomaisia olisivat tietosuojavaltuutettu tietyissä asioissa ja Liikenne- ja viestintävirasto, joiden toimivaltuuksia ehdotetaan täydennettäväksi viranomaisten välisen yhteistyön ja tiedonvaihdon osalta.

Verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain muutoksella siirrettäisiin tietosuojavaltuutetulta verkkoalustoilla näytettävän yhteiskunnallisen ja poliittisen mainonnan avoimuuteen liittyviä valvontatehtäviä Valtiontalouden tarkastusvirastolle. Näin poliittisen mainonnan asetuksen ja EU:n jo aikaisemmin antaman digipalveluasetuksen noudattamisen valvonta nimenomaan poliittisen mainonnan osalta olisi mahdollisimman selkeää ja yhdenmukaista.

Ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain ja puoluelain muutoksilla kumottaisiin voimassa oleva vaalimainoksen maksajan nimen julkistamista koskeva sääntely, sillä nyt asetus säätelee sen, ja sitä on noudatettava. Lisäksi rinnakkainen sääntelyhän aiheuttaisi aika kummallisia soveltamistilanteita, ja asetus menee aina edelle.

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain muutoksella uhkasakkolautakuntaa koskeva sääntely kumottaisiin ja virastoon perustettaisiin seuraamuslautakunta, joka jatkossa määräisi kaikki viraston seuraamusmaksut ja tuomitsisi maksuun viraston asettamat uhkasakot.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muutoksella vaalirahoitusta koskeva salassapitosäännös ulotettaisiin myös poliittisen mainonnan asetuksen noudattamisen valvontaan. Tällä käytännössä varmistetaan se, että nykyisen julkisuuslain vaalirahoitusta koskeva salassapitosäännös toteutuu myös jatkossa. Ja muita teknisiä liitelakimuutoksia on myös tehty. — Kiitos teille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

14.54 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! On oikein, että poliittista mainontaa koskevia sääntöjä tiukennetaan. Demokratia ei saa olla myytävissä — ei somessa, ei perinteisessä mediassa, ei digialustoilla. Jokaisella ehdokkaalla ja puolueella pitää olla tasapuoliset mahdollisuudet tulla kuulluksi, eikä vaaleja saa voittaa rahalla tai manipuloinnilla. Tässä esityksessä määritellään poliittisen mainonnan avoimuutta koskevia säädöksiä. Ne kohdistuvat niin mainostajalle kuin mainoksen julkaisijallekin. Uudistus lisää läpinäkyvyyttä ja vahvistaa luottamusta. Kansalaisilla on oikeus tietää, kuka kampanjoi ja kenen ehdoilla.

Arvoisa puhemies! Samalla haluan tuoda esiin huolen, joka ei liity sääntelyn suuntaan vaan sen seurauksiin. Jos poliittinen sisältö jää mediassa yksin algoritmien varaan ilman toimituksellista käsittelyä tai harkintaa, moni tärkeä asia voi jäädä näkemättä ja kuulematta. Sosiaalinen media elää kuplassa, emmekä tarvitse näitä kuplia osaksi politiikkaa. De-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

mokratian pitää elää keskusteluissa, ei vain klikkien logiikassa. Siksi toivon, että samalla, kun sääntöjä kiristetään, huolehditaan myös vaalien näkyvyydestä. Kansalaiset tarvitsevat tietoa, eivät vain mainontaa, ja tiedon pitää tavoittaa eri väestöryhmät tasapuolisesti. Avoimuus synnyttää turvallisuutta vain, jos ohjaket pöyväät edelleen meillä itöellämme.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on oikeansuuntainen. Se suojelee vaalien reiluutta ja kansalaisten luottamusta, mutta samalla meidän on pidettävä huolta siitä, ettei vaaliviestintä karkaa ainoastaan niiden käsiin, joilla on valtaa vaikuttaa algoritmeihin, sääntöihin. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

14.57 Jorma Piisinen ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys käsittelee EU:n poliittisen mainonnan asetuksen toimeenpanoa Suomessa. Esityksen päätarkoitus on luoda valvonta- ja seuraamusjärjestelmä Suomeen.

Huomionarvoista on kuitenkin se, että asetus itöessään asettaa velvoitteita, jotka osaltaan saattavat hankaloittaa poliittista mainontaa. Esitys saattaa vaikuttaa siihen, että suuri osa yrityksistä ei tarjoa poliittisen mainonnan palveluita, mutta toisaalta ne saatetaan luokitella oheispalveluiden tarjoajiksi, joihin asetusta ei sovelleta. Esimerkkinä mainitaan Meta, joka lopettaa yhteiskunnallisen mainonnan EU:ssa lokakuusta 25 alkaen.

Asetus vaikuttaa ylipäättään yritysten haluun tarjota näitä palveluita, mikä voi aiheuttaa ketjureaktion markkinoilla ja sitä kautta nostaa myös mainonnan hintoja. Hintojen nousu puolestaan voisi kasvattaa vaalimainosbudjetteja, minkä en usko suoranaisesti olevan esityksen tarkoitus.

Esityksessä arvioidaan myös, että vaikka yksittäisiä palveluntarjoajia poistuisi markkinoilta, kampanjointi ei silti estyisi, vaan uusia toimijoita tulisi ja kampanjointitavat muuttuisivat.

Haluaisin vielä lopuksi todeta, että hallituksen esityksessä on varsinaisesti kyse siitä, että sillä pannaan täytäntöön EU-asetuksen edellyttämä poliittisen mainonnan valvonta Suomessa. Jäsenvaltioilla on rajalliset keinot vaikuttaa asetuksen suoriin velvoitteisiin, mutta jäsenvaltioilla on edelleen toimivalta säännellä muun muassa kampanjabudjetteja, ja ne voivat vaikuttaa myös valvonta- ja seuraamusjärjestelmään.

Meillä Suomessahan on pyritty ottamaan huomioon mediakentän erityispiirteet, esimerkiksi sananvapaus. Tämä esitys antaa keinon puuttua myös mahdollisiin ongelmiin, kuten poliittisen mainonnan manipulointiin.

Kiitos, ministeri Meri, tämän esityksen tuomisesta eduskuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

14.59 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on tosiaankin toimeenpanna EU:n poliittisen mainonnan avoimuutta ja kohdentamista koskeva asetus. Laissa säädettäisiin muun muassa tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta ja oikeudesta määrätä seuraamusmaksu. Koska asetus sisältää uutta ja uudenlaista poliittista mainontaa koskevaa lainsäädäntöä, viranomaisen valvontatyön lähtökohtana on kuitenkin ohjaus ja neuvonta.

Arvoisa puhemies! Lausunnonantajien suurin huolenaihe kohdistuu siihen, että EU:n poliittisen mainonnan asetusta sovellettaessa varmistetaan kansalaisyhteiskunnan toimin-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

taedellytysten turvaaminen. Demokratian puolustaminen on erityisen ja ensiarvoisen tärkeää tällaisena aikana, jolloin tiedon manipulointi ja hybrdivaikuttaminen ovat joka hetki kasvava uhka demokratiaa ja aitoa kansalaisyhteiskuntaa vastaan — niin myös Suomessa, rajojemme sisällä, kuin rajojemme ulkopuolelta tulevana. Samalla on kuitenkin varmistettava, ettei sääntelyssä tehdä ylilyöntejä, joilla rajoitettaisiin kansalaisyhteiskunnan vapautta. On kyettävä löytämään tasapaino tiedon manipuloinnin estämisen ja toiminnan vapauden rajoittamisen välillä. Tämä on erityisen tarpeellista aikana, jolloin enenevässä määrin valtaan pyrkii toimijoita, jotka eivät kunnioita demokratiaa, yhteisiä sääntöjä eivätkä ihmisoikeuksia.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin uuden, poliittista mainontaa koskevan asetuksen tavoitteena on estää disinformaation levittäminen ja ihmisten manipulointi. Siihen pyritään varmistamalla mainonnan avoimuus ja rajoittamalla erilaisten henkilökohtaisiin tietoihin ja ominaisuuksiin perustuvien kohdentamistekniikoiden käyttöä. Asetuksen sisältöön liittyvä huolenaihe on poliittisen mainonnan määrittely. Asetuksen mukaan poliittista mainontaa olisi mikä tahansa viesti, joka on omiaan ja suunniteltu vaikuttamaan vaalien tai kansanäänestyksen tulokseen, äänestyskäyttäytymiseen tai lainsäädäntö- tai sääntelyprosessiin.

Arvoisa puhemies! Kansalaisjärjestöjen keskeinen tehtävä on tuoda heikoimpien ääntä kuuluviin yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Mikäli tämä tulkittaisiin poliittiseksi mainonnaksi, johtaisi se kohtuuttomaan byrokratiaan ja kustannusten nousuun. Pahimmillaan tämä voisi johtaa jopa järjestötoimijoiden vaikenemiseen asetuksen seurauksena, eikä sitä voi pitää hyväksyttävänä.

Väärän ja vääristellyn tiedon levittäminen ja sitä kautta ihmisten manipulointi leimaavat liian usein myös suomalaista poliittista kulttuuria. Kaikki toimet niiden hävittämiseksi ovat enemmän kuin tervetulleita. Ennen puhuttiin p:n jauhamisesta, kun joku puhui pötyä. Nyt tämä sama asia on kuorrutettu hienoilla termeillä ja sen levittämisessä on menty piiloon sosiaalisen median tarjoamille alustoille. Olemme ajoittain myös kansanedustajina sortuneet tähän. On korkea aika kaivautua takaisin sivistyksen ja sivistyneen keskustelun pariin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

15.03 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä on hyvä edustaja Kallion puheenvuorosta jatkaa. Vaikka tässä nyt on ymmärtääkseni kyse Euroopan unionin asetuksen toimeenpanosta, niin haluan kyllä lausua hyvän kiitoksen tästä hallituksen esityksestä ja ylipäätänsä tästä, kuinka nyt tähän isoon ongelmaan, käytännössä digitaalisen maailman, sosiaalisen median, avoimuuden puutteeseen, nyt puututaan ja ihan oikeasti aletaan säätelämään näitä. Meidän demokratiaan, kansanvaltaiseen, länsimaiseen, eurooppalaiseen perinteeseen kuuluvien asioiden suojaksi aletaan nyt luomaan tätä lainsäädäntöä. Tämä on äärimmäisen hyvä hanke, ja tämä poliittisen mainonnan avoimuus on tietysti siinä aivan keskeinen, jotta tiedetään, kuka maksaa mitään ja kuka sen takana on.

Niin kuin nyt on nähty eri puolilla Eurooppaa eri maissa, niin tätä demokratian puolustusta kyllä tarvitaan, koska maanosan ulkopuolelta, eri maiden rajojen ulkopuolelta pyritään vaalien tulokseen entistä enemmän vaikuttamaan ja ohjailemaan sitä. Tietysti kun sosiaalista mediaa hallinnoidaan Euroopan ulkopuolelta, nämä isot digijätit Meta, TikTok ynnä muut eivät tietenkään ole avoimia alustoja siinä mielessä, vaan siellä rahalla saa. Nyt-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

hän on sitten käymässä niin, että muun muassa Meta uhkaa tämän poliittisen mainonnan kokonaan estää omalla alustallaan kiristääkseen Eurooppaa tällä asialla. Mielestäni se on niin, että ei yksikään digijätti, ei yksikään iso kansainvälinen yritys voi tulla sanomaan Eurooppaan, saati suomalaiseseen yhteiskuntaan, että teidän pitää toimia näin, vaan kyllä me itse päätetään nämä asiat täällä.

Tämä tietenkin kokonaisuutena on monimutkainen, ja tässä on näitä eri nyansseja, mitä tässä edustaja Kalliokin edellä hyvin otti esille, ja ne on tietysti oikealla tavalla pystyttävä sitten säatelemään, ettei tehdä karhunpalvelusta sitten tietyllä tavalla sananvapaudelle, esimerkiksi nämä kansalaisjärjestöt. Mutta kokonaisuudessaan pidän tämän sääntelyn tavoitetta ihan erittäin hyvänä, ja toivon, että tämä avoimuus nyt tässä digitaalisessa maailmasakin lisääntyisi ja saataisiin entistä enemmän avattua myös kansalaisille sitä, ketkä ihan oikeasti päättävät siitä, mitä kansalaiset näkevät ja minkälaista viestintää he ottavat tai joutuvat ottamaan vastaan. He eivät itse sitä valintaa tee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

15.06 Juho Eerola ps: Arvoisa herra puhemies! Omastakin puolesta kiitokset ministeri Merelle.

Tämä poliittisen mainonnan asetus, joka on siis tällaista suoraan sovellettavaa sääntelyä, sisältää poliittista mainontaa vaikeuttavia velvoitteita. Tässä hallituksen esityksessä on kuitenkin varsinaisesti oikeasti kyse siitä, että pannaan täytäntöön tämä asetuksen edellyttämä poliittisen mainonnan valvonta täällä meillä Suomessa. Hallituksen esitys itsessään on siis melko perinteisenkin kaltaista sääntelyä toimivaltaisista viranomaisista ja niiden toimivaltuuksista.

No sitten, siihen, mitä edustaja Piisinenkin tuossa kuvasi hyvin ja myöskin Honkonen sivusi: Oletettavaa on, että tämän asetuksen näkökulmasta suurin osa yrityksistä ei joko tarjoa ollenkaan poliittisen mainonnan palveluita tai sitten vaihtoehtoisesti ne määrittyvät tällaisiksi oheispalveluitten tarjoajiksi, joihin poliittisen mainonnan asetusta ei sovellettaisi. Tässä on tosiaan tällainen metatason juttu, metafysiinen asia, muun muassa — sitä tässä esimerkkinä moni käyttikin.

Asetus ja sitä täydentävä valvonta ja seuraamusjärjestelmä saattaa vaikuttaa poliittisen mainonnan palveluiden hintoihin sekä yksittäisten yritysten haluun ja mahdollisuuksiin tarjota jatkossa poliittisen mainonnan palveluita. Tällä voi osaltaan olla myös seurannaisvaikutuksia muihinkin markkinoilla toimiviin tämän alan yrityksiin, koska poliittisen mainonnan palveluita tarjotaan useinkin erinäköisissä ketjuissa. — Kiitokset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

15.08 Rami Lehtinen ps: Arvoisa puhemies! Tämän asetuksen tavoitteet ovat sinänsä hyvin kannatettavia — lisätä avoimuutta vaalimainonnassa ja pyrkiä blokkamaan pois ne, jotka yrittävät vaikuttaa yhteiskuntaan yhteiskunnan ulkopuolelta ja jopa epärehellisin keinoin — mutta samaan aikaan aina, kun EU:sta tulee joku uusi asetus, minä olen huolissani siitä, miten se vaikuttaa meidän kansallisen hallinnon määrään ja siihen, käykö tässä niin, että jälleen kerran ikään kuin rehelliset häviävät, koska heidän taakkansa ja kustannuksensa lisääntyvät, ja ne, jotka sitten haluavat kiertää säännöksiä, voivat sen tehdä johtuen ihan siitä syystä, että tämä sähköinen maailma, niin kuin olemme huomanneet, on lainsäädän-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

nön puitteissa lähes mahdoton hallita, ja kun niitä yrityksiä tehdään, niin se pitäisi tehdä niin vaikuttavalla tavalla, että sitä ei ikään kuin voi kiertää. Tässä ainakin itse näen kyllä ison riskin sen osalta, että näitä tullaan kiertämään esimerkiksi valtiollisten toimijoiden osalta jatkossakin tästä lainsäädännöstä huolimatta. Samalla me tullaan vain itse lisäämään sitä omaa byrokratiaa ja ehkä jopa sulkemaan sitten sitä avointa vaalimainontaa, koska siihen ei haluta lähteä mukaan siksi, että siitä on liikaa työtä tai ei ymmärretä enää, mitä velvoitteita omaa mainontaa kohtaan on. Se jo nykyisellään ei ole kovin yksinkertaista.

Olisin halunnut kysyä tähän liittyen, onko tiedossa jo tässä vaiheessa, minkälaisia htv-vaiikutuksia tällä on joko sitten VTV:n tai seuraamuslautakunnan osalta, eli tuleeko tämä merkittävästi taas lisäämään hallinnon kustannuksia Suomelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Meri, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

15.09 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä oli tosi hyviä puheenvuoroja juuri edustaja Piisiselä, Eerolalla, Honkosella ja edustaja Lehtiseläkin ja muilla muilla.

Pohdittiin tätä, miten tämä tulee sitten tulevaisuudessa vaikuttamaan, miten me voimme poliittisesti mainostaa. Tämähän koskee lehtiä ja sitten kaikkea mediaa ja meidän tv-mainoksia, nimenomaan maksullisia mainoksia. Sehän siinä sitten on, että jos palveluntarjoajat toteavat itse, että tästä tulee heille liikaa hässäkkää, niin eivät he enää ota tällaisia tehtäviä eivätkä myy tällaista vaali- ja poliittista mainosalustaa tuolla sosiaalisessa mediassa, ja näinhän ainakin itse olen huomannut tällaisia tiedotteita tosiaan, missä Meta ja Google ovat näin todenneet. No, aika näyttää, jääkö se lopulliseksi ajatukseksi, koska tähän ei nyt ole vielä sovellettu.

Jos vertaan tätä esimerkiksi niin, että ehkä monimutkaisuudeltaan tämä voi olla lähellä tietosuoja-asetusta monine ongelmineen ja haasteineen, kun verkot pyörivät tuolla ympäri maapalloa, ne eivät ole missään tässä paperilla, niin tietosuoja-asetuksen kanssa meni vuosia, että opittiin ja osattiin ohjein ja muuten lähteä soveltamaan sitä. Niin kuin täällä tuli esille, niin kyllähän Valtiontalouden tarkastusvirastokin lähtee ohjein ja neuvoin liikkeelle, niin että ei tässä ensimmäisenä mitään seuraamusmaksuja aleta järjestelemään varmaankaan. Kyllähän tässä on ideana, että saadaan myös komissiolta näitä ohjeita. Kysyin tänään virkamiehiltä, ja sieltä komissiosta on tulossa ohjeita, ja siellä onkin joitain teknisen sovelluksen ohjeita.

Kyllähän tässä paljon hallinnollista ja muuta taakkaa toimijoille on, kunnes tähän ehkä totutaan — sanotaan, että varmaan joidenkin vuosien ja vaalien päästä me ollaan tähän totuttu ja tähän on löytynyt erilaisia ratkaisuja. Voi olla, että tähän tehdään sitten joitain muutoksiakin, jos käy niin, ettei kohta ole mitään maksullista sosiaalisen median alustaa, jolla voi eri lailla kampanjoida. Tämähän ei vaikuta siihen, että jos minulla on Facebookissa sivut, niin minä voin siellä tosiaan laittaa niin kuin näin, että ”hei, olen huomenna torilla”, mutta se ei ole maksullista mainontaa, ettei tässä kaikkea mainontaa kielletä, ettei saisi enää sanoa, että olen huomenna torilla. Tämä velvoite on nimenomaan sillä palveluntuottajalla, mutta toki sitten minun tehtäväni on, jos minä nyt sinne mainoksen lähettäisin, vastata näihin kysymyksiin jonnekin mediaan, onko tässä jotakin rahoitusta ja kuka sitä on rahoittanut. Kyllä tässä monenlaista tulee.

Se on ihan hyvä, kun tässä VTV:lläkin on tätä tietojensaantioikeutta, että se on sen ulkopuolelle jätetty. Sitten kun mediat toivat esille tämän lähdesuojan, niin sitten lähdesuo-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

jan alaisia tietoja ei voi saada. Samaten on sitten tämä asianajajan ja asiakkaan välinen keskustelu, jos siinä on tällainen toimeksiantosuhde. Tietysti jos tämä lakimies sattuu olemaan firman palkkalistoilla, niin se ei sitä koske, mutta tämäntyyppiset. Tässä on huolehdittu lähdesuojan alaisuudesta, että eivät ne paljastu, että ei se sitten saa olla semmoinenkaan reitti.

Kysyttiin tässä nyt jotain muuta? — Joo, no sitä oikeastaan, että tämä ulkomainen vaalivaikuttaminen on tosi tärkeä, ja se on tosi tärkeätä, että jokainen maa ja maanosa saisi käydä omat vaalinsa.

Mutta tässä näemme jatkossa, miten tämä tulee toimimaan. On hyvin mielenkiintoista sitten nähdä, minkälaisia näistä ohjeistuksista vuosien saatossa tulee ja miten Suomessa sitten VTV näitä tulkitsee. Viime kädessä näistä varmaan voi joskus tulla vaikka EU-tuomioistuimen ratkaisuja, saa nähdä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi avioliittolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 51/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.14 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Me käsittelemme nyt ehdotusta laiksi avioliittolain muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi. Tämän ehdotuksen tavoitteena on selkeyttää oikeustilaa säätämällä avioliitosta johtuville varallisuusoikeuksille selvät vanhentumisaajat sekä helpottaa osituksen toimittamatta jättämisestä johtuvien hankalien perintöoikeudellisten tilanteiden selvittämistä. Meillä on yleisesti ottaen on olemassa erilaisia vanhentumisaikoja — velka vanhenee, perinnön vastaanottaminen vanhenee, ja testamentin vastaanottaminen vanhenee — mutta tämä on ollut semmoinen alue, joka on jäänyt säätelemättä, ja tästä on aiheutunut erilaisia haasteita. Olen itsekin ollut mukana tekemässä tästä joskus ihan tuoreena kansanedustajana toimenpideoitetta, jota paljon sitten allekirjoitettiin ja pohdittiin. Sitten se tuli hallitusohjelmaan — kiitos siitä kaikille hallituspuolueille — ja nyt minä tässä tätä esittelen. Tämä on erittäin tervetullut monien lakimiesten mielestä arkielämässä ja tietysti selventää asioita.

Avioliittolaissa lähtökohtana on, että avioliiton päätyttyä puoliset ja heidän perillisensä toimittavat omaisuuden osituksen, mikä tarkoittaa siis sitä, että siinä avio-oikeuden alainen omaisuus selvitetään, kuka ottaa minkäkin, ja siitä sitten pitäisi tehdä osituskirja kir-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

jallisesti, mutta merkittävä osuus henkilöistä jättää tämän kuitenkin toimittamatta. Asiantuntija-arvioiden mukaan jopa puolet eronneista aviopuolisoista ei syystä tai toisesta koskaan tee ositusta. Voi olla niinkin, ettei siellä nyt juuri ole jaettavaa, niin että kumpikin ottaa kassinsa ja lähtee, mutta siitä ei jää niin sanotusti sitten todennettua asiakirjaa, että onkos tällainen tehty. Se aiheuttaa sitten myöhemmin vuosina ongelmia, kun puoliset menevät uusiin naimisiin tai haluavat myydä tai lahjoittaa omaisuutta. Sitten nähdään, että jaaha, teillähän on entinen puoliso ja olettekos te nyt toimittanut sen osituksen. Sitten käy niin, että jaa-a, missäs se on, onko sitä kymmenien vuosien takaa, onko hän hengissä, entäs hänen oikeudenomistajansa, koska entinen puoliso on kuitenkin siellä olemassa, ja avio-oikeustilanne jää epäselväksi.

Tässä ehdotuksessa todetaan, että avio-oikeus vanhentuu kymmenen vuoden kuluttua avioerosta tai avioliiton kumoamisesta ja puolisoilla säilyisi ajan kulumisesta huolimatta oikeus hakea tuomioistuimilta pesänjakajaa omaisuuden osituksen ja erottelun toimittamiseksi, mutta ei voi vaatia toiselta puolisolta tasinkoa. Tämä tarkoittaa sitä, että jos se on jäänyt toimittamatta, niin voit hakea sen jakajan, miten se jaetaan, mutta et voi enää toiselta vaatia mitään avio-oikeuteen liittyviä rahallisia korvauksia avio-oikeuden nojalla.

Säätelyn tavoitteena on tosiaan luoda selkeä aikaraja, jonka jälkeen entinen puoliso ei voi kohdistaa vaatimuksia toisen puolison omaisuuteen. Jos sinulla on kokonaan avioehdon poissulkeva avioehtosopimus, niin tämä ei koske sitä, koska siinähän tilanteessa ei ole avio-oikeutta toisen ihmisen omaisuuteen.

Tosiaan tämän muutoksen myötä entinen aviopuoliso ei kymmenen vuoden määräajan umpeuduttua olisi enää myöskään kuolinpesän osakas, jos ei tätä avio-oikeuden vanhentumista ole katkaistu tai siitä ei ole sovittu toisin. Tähän on luotu myös semmoinen järjestelmä, että jos jotkut nyt syystä tai toisesta eivät halua toimittaa ositusta, niin heidän täytyy tehdä siitä kirjallinen sopimus ja se toimitetaan sitten rekisteröitäväksi juuri sen välttämiseksi, että tarvitsee etsiä sieltä kymmenien vuosien takaa ihmisiä, jotta voidaan omaisuutta käyttää ja pesä jakaa, esimerkiksi kuolinpesän kiinteistöjä myydä, mutta tämä vanhentumista koskeva asia ei sovellu tilanteissa, joissa leski vielä elää.

Lisäksi ehdotetaan, että avioliittolain mukaiset vallinnanrajoitukset raukeavat kymmenen vuoden kuluessa. Eli vallinnanrajoitushan tarkoittaa sitä, että kun ollaan naimisissa, niin vaikka minä omistan asunnon tai kiinteistön, niin minun täytyy pyytää minun puolisoiltani suostumus, mutta kun kymmenen vuotta on mennyt, niin ajatellaan, että tämä on sinun omaisuuttasi, ja omistaja on se, joka on rekisteriin merkitty, eikä tarvitse sitten enää lähteä etsimään mitään puolison suostumuksia, koska siitä on kulunut se yli kymmenen vuotta.

Myöskään yhteisomistusolettamaa ei enää sovellettaisi. Eli kun avioliitossa ollaan, niin lähtökohtaisesti voidaan ajatella, että ihmisten esineet, varsinkin koti-irtaimisto, ovat yhteisesti omistettuja, mutta sen ajan jälkeen voit luottaa siihen, niin kuin ulkopuolisetkin voivat ajatella, että siitä on yli kymmenen vuotta, niin että se on nyt hänen, kun se on hänen nimissään.

Tässä siirtymäajassa on huolehdittu siitä, että tässä jää riittävän pitkä siirtymäaika, koska tähän koskee nyt siellä myös osituksia, jotka ovat toimittamatta.

Toivottavasti osasin selittää niin — tässä on monta hyvinkin oikeudellista asiaa — että ymmärsitte, mistä esityksessä on kysymys. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

15.20 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Avioliitto on yhteiskuntamme peruspilari. Tunnustavana kristittynä pidän avioliittoa arvokkaana ja sitovana liittona, jossa molemmat osapuolet sitoutuvat toisiinsa niin myötä- kuin vastamäessä.

On kuitenkin todettava, että elämä ei aina kulje suunnitelmien mukaan, ei minunkaan. Avioliittoa päättyy, ja silloin lainsäädännön on tarjottava oikeudenmukaiset ja selkeät puitteet myös omaisuuden jaon osalta.

Nyt käsiteltävässä esityksessä ehdotetaan, että tulevaisuudessa puolisoitten avio-oikeus toistensa omaisuuteen päättyisi automaattisesti, jos he hakevat avioeroa tai jos toinen puoliso kuolee avioeron hakemisen jälkeen. Tämä on merkittävä muutos, joka tuo selkeyttä erityisesti perintöoikeudellisiin tilanteisiin ja ehkäisee pyhän liiton väärinkäyttöä.

Arvoisa puhemies! On hyvä ja perusteltu muutos, että avio-oikeus lakkaisi siinä vaiheessa, kun ero on vireillä. Näin vältetään tilanteet, joissa puolison kuolema kesken eroprosessin johtaisi yllättäviin ja kohtuuttomiin lopputuloksiin esimerkiksi perinnönjaossa. Tällainen oikeudellinen selkeytys on omiaan vähentämään riitoja ja tukemaan rauhallista asioiden hoitamista vaikeassa elämäntilanteessa.

Esitys kunnioittaa puolisoitten omaa tahtoa. Jos puolisoilla on yhteinen halu, voivat he edelleen sopia omaisuuden jakamisesta vapaasti. Jos yhteistä halua ei ole, on molempien omaisuus selkeämmin turvattu. Kyse ei siis ole siitä, että valtio puuttuisi perheiden yksityisiin ratkaisuihin, vaan siitä, että lainsäädäntö seuraa yhteiskunnan tarpeita ja käytännön oikeusturvaa.

Arvoisa puhemies! Avioliitto on aina enemmän kuin pelkkä omaisuusjärjestely, mutta silloin, kun liitto päättyy tavalla tai toisella, on oikein, että lainsäädäntö tukee oikeudenmukaisuutta ja selkeyttä. Esitys palvelee tätä tarkoitusta, ja siksi kannatan esitystä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

15.23 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi avioliittolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Lakiuudistuksen tarkoitus on se, että eronneet puoliset hoitavat osituksensa ajoissa. Hallitus esittää ositukselle kymmenen vuoden määräaika, jonka jälkeen entisen aviopuolison omaisuutta kohtaan ei voisi enää esittää vaatimuksia. Puolisolla säilyisi ajan kulumisesta huolimatta oikeus hakea tuomioistuimelta pesänjakajaa osituksen tai omaisuuden erottelun toimittamiseksi, mutta puoliso ei enää voisi määräajan umpeuduttua vaatia toiselta puolisolta tasinkosuoritusta avio-oikeuden nojalla.

Hallituksen tavoitteena on turhan sääntelyn ja byrokratian keventäminen. Nykytilassa ongelmallista on, että välillä joudutaan selvittämään kymmenien vuosien takaisia asioita, mikä voi osoittautua hyvinkin hankalaksi. Uudistus ei kuitenkaan aiheuta osituspakkoa, eikä avio-oikeus myöskään vanhene, jos avioliitto on päättynyt toisen osapuolen kuolemaan. Monissa tapauksissahan ositus tehdään vasta, kun leskikin on kuollut. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

15.25 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Kunnioitettu ministeri! Hallitus tuo eduskunnalle esityksen, jonka mukaan avio-oikeus vanhentuisi 10 vuoden kuluttua avioerosta tai avioliiton kumoamisesta.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

Tämän uudistuksen tarkoituksena on selkeyttää oikeustila ja estää tilanne, jossa vuosikymmeniä vanhoja asioita joudutaan selvittämään jälkikäteen. Käytännössä on ollut tapauksia, joissa ositus on jäänyt tekemättä ja entisen puolison omaisuuteen on kohdistettu vaatimuksia vielä vuosien, jopa vuosikymmenten, kuluttua. Tämä on aiheuttanut kohtuuttomia riitoja ja perintöoikeudellisia ongelmia.

Uudistuksen myötä selkeä aikaraja kannustaa puolisoita hoitamaan osituksen ajoissa. Kun tasinkovaatimus vanhenee 10 vuodessa, vältetään epäreilu tilanne, jossa toinen osapuoli joutuu pitkän ajan jälkeen varautumaan yllättäviin vaatimuksiin. On myös tärkeää huomata, että vaikka tasinkovaatimus vanhenee, oikeus hakea pesänjakajaa omaisuuden erottelua varten säilyy. Näin turvataan osapuolten oikeusturva ja mahdollisuus ratkaista todelliset epäselvyydet.

Lisäksi on aivan olennaista, ettei uudistus koske avioliiton päättymistä kuoleman johdosta. Tämä ratkaisu turvaa lesken aseman ja estää sen, että vähävaraisempi puoliso menettäisi tasinko-oikeutensa. Näin vältetään myös verotukselliset ja perintöoikeudelliset ongelmat, joita olisi muutoin syntynyt.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä kiittää jälleen oikeusministeri Leena Merta ja hänen valmistelutyötään tästä selkeästä ja oikeudenmukaisesta esityksestä. Leena Meren johtama ministeriö on ollut varsin aktiivinen näissä kaikissa tämänkin päivän asioissa. Tämä uudistus todellakin vähentää byrokratiaa, vahvistaa oikeusvarmuutta ja luo kansalaisille selvät pelisäännöt. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

15.27 **Juho Eerola ps:** Arvoisa herra puhemies ja ministeri! Tämä on todella semmoinen aihe, mistä on tullut todella paljon minulle itselleni henkilökohtaisesti palautetta ja postia, että nyt viimein tämä homma laitetaan kuntoon ja tästä tulee paljon oikeudenmukaisempi. Sähköpostia on tullut, ja monet sähköpostia ja muuta palautetta antaneista ovat kokeneet hyvin epäoikeudenmukaisena sen tilanteen, että vielä kymmenien vuosien jälkeenkin eksä yrittää päästä kiinni omaisuuteen. Eli nyt siihen tulee ainakin jonkunlainen korjaus.

Edeltävät puhujat, Hänninen, Rintamäki, Strandman ja ministeri itse, kävivät oikeastaan läpi kaiken, mitä lakimuutoksen myötä nyt tapahtuu. En turhaan suotta lähde nyt sitä kaikkea toistamaan, mutta alleviivaan sen pihvin, eli entinen puoliso ei enää voisi määräajan umpeuduttua vaatia toiselta puolisolta tasinkosuoritusta avio-oikeuden nojalla. Eli tämän sääntelyn tavoitteena on luoda selkeä aikaraja sille, minkä jälkeen entinen puoliso, eksä, ei enää voi kohdistaa vaatimuksia toisen puolison omaisuuteen avioliiton jälkeen. Kiitos tästä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

15.28 **Elisa Gebhard sd:** Arvoisa puhemies! Vanhentumisajat yleisesti, tässä tapauksessa koskien avio-oikeuteen perustuvia vaateita, ovat omiaan helpottamaan erinäisiä tilanteita, kuten perheoikeudellisia kiemuroita ja niiden selvittämistä. Usein asianmukaiset vanhentumisajat nimenomaan helpottavat useiden asianosaisten asemaa. Tasinko-oikeuteen liittyvä määräaika on varmasti oikeusvarmuutta lisäävä tekijä ja tarpeellinen erityisesti kuolinpesän mahdollisten muiden osakkaiden näkökulmasta. Samalla pidän tärkeänä, että

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

ihmisillä on mahdollisuus tällaisesta uudistuksesta saada tietoa ja viranomaiset viestivät siitä selkeästi, koska tämä on selkeä muutos aikaisempaan oikeustilaan.

On toki hyvin kuvaavaa, että monissa avioerotilanteissa ositusta ei toimiteta, ja oletettavasti avioerojen yhteydessä ihmisellä on elämässä paljon muutakin mielessä kuin vain materiaan liittyvät asiat. Tämä selkeyttäminen on varmasti kannatettava siksikin, että nämä asiat voi vielä löytää edestään, mikäli niitä ei ajoissa selvitetä.

Useinhan lakivaliokunnassa tällaisia oikeudenhoidon sujuvuuteen ja sujuvoittamiseen liittyviä asioita käsitellään hyvässä yhteisymmärryksessä, ja arvioni mukaan tämäkin esitys tulee saamaan perusteellisen käsittelyn.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

15.30 Rami Lehtinen ps: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää ministeriä tästä esityksestä ja ennen kaikkea niistä avauksista, miten näitä lain kiemuroita osasitte meille kertoa. Se on tärkeätä, nimittäin nämä eivät ole aina kovinkaan yksinkertaisia ymmärtää meille lainsäätäjille, saatikka tavan kansalaisille. Hienoa, että ministeri jo esittelyssään ikään kuin avaa niitä, mitä se käytännössä tarkoittaa.

Tämä on tervetullut todellakin siinä mielessä, että rupesin jopa itse miettimään äsken, että enhän minä omastakaan avioerostani aikanaan ole tehnyt mitään ositusta, mutta onneksi tämä kohta vanhenee, että on sen verran vanha juttu — mutta vain se ymmärrys siihen, että ikään kuin ikivanhoja asioita voitaisiin sitten siinä tapauksessa varsinkin perikuntien osalta penkoa, jos sattuu olemaan niin aktiivinen.

Jos edesmennyt sitten vielä on ollut kymmenen kertaa naimisissa hyvässä lykyssä, niin siinä onkin melkoinen soppa, ja jos siellä jotain omaisuutta on, niin voi todeta, että antaa rahat suoraan asianajajalle ja unohtaa koko asian, niin kallista lystiä se Suomenmaassa nykyisellään on, näitten asioiden selvittäminen. Siinä mielessä on tosi hyvä, että tähän tulee tällainen määräaika, jonka jälkeen sitten unohdetaan ne, mitä on tapahtunut. Itse olisin toivonut, että tämä olisi ollut jopa vielä lyhyempikin aika, vaikkapa viisi vuotta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Meri. — Korjaan, edustaja Eerola, olkaa hyvä.

15.31 Juho Eerola ps: Joo, anteeksi, herra puhemies! Vielä tuli ihan ex tempore mieleen edustaja Lehtisen puheenvuoroa kuunnelllessa se, mitä ministeri sanoi aikaisemmin. Kovin hyvin en ole perehtynyt — ehkä se löytyisi jostain — mutta kun näitä aikamääreitä tuossa käsiteltiin, niin tästä siirtymäajasta, mistä mainitsitte, vähän kysyisin: Miten, jos on tällainen keskeneräinen ositus? Ymmärrän hyvin, että jos nyt ositusprosessi lähtee käyntiin ja se ei ehdi valmistua ennen kuin sitten, kun tämä laki on jo voimassa, niin tietenkin se ositus katsottaisiin sitten loppuun, vaikka siitä olisikin kulunut se yli 10 vuotta. Voitteko vähän avata tuota siirtymäaikalannetta, mikä tässä esityksessä on? Onko siinä jonkunlaista taannehtivuutta? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: No nyt, ministeri Meri, viisi minuuttia tai vähemmän, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

15.32 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Näinhän tämä on, että käytännössä itsekkin olen saanut tästä paljon palautetta, että kiva, että tämä hoidetaan. Tämä on ollut semmoinen asia, mitä on pidetty kymmeniä vuosia vireillä. Silloin aikanaan nuorena tyttönä, kun näiden kanssa paljon pelasini, olen ollut yhteydessä professori Urpo Kaaseen. Häneltä kyselin silloin aikanaan tätä, ja hän sanoi, että kyllä se olisi tosi hyvä, että saataisiin tähän myös vanhentumisaika sen takia, niin kuin edustaja Lehtinen kertoi, että saattaa käydä niin, että se on tosiaan hoitamatta. Jos kävisi näin, että tämmöistä vanhentumisaikaa ei olisi sitten, kun sinä menisit uudestaan naimisiin tai joku vastaavassa tilanteessa oleva menisi, ja sitten tulisi tilanne, että erottaisiin, niin sitten ruvetaan etsimään, että hetkinen, täältäähän pitäisi löytyä nyt se entinenkin puoliso jostakin allekirjoittamaan näitä papereita, tai sitten hän tulee jopa sanomaan, että minäpä haluaisin nyt tästä osuuteni. Ihan todella hankalia tilanteita on ollut, ja asiat ovat pitkittyneet.

Tämä siirtymäsäännös on sillä lailla rakennettu, että se on siis jatkossa normaalisti kymmenen vuotta, mutta jos tämä nyt tulee 1.4.2026 voimaan, niin kuin tässä on arvioitu, jotta se rekisterikin ehditään perustaa, niin koska tässä on viiden vuoden siirtymäaika, ne vanhat ositukset, jotka ovat tekemättä, voivat vanhentua aikaisintaan 1.4.2031 eli viiden vuoden päästä lain voimaantulosta — ellei sitten esimerkiksi edustaja Lehtinen halua tehdä sopimusta ja tehdä rekisteröintiä, että hän haluaa jatkaa sitä vanhentumisaikaa syystä taikka toisesta. Enhän minä voi tietää, tämmöisenkin voi tehdä. Tosiaan jos ei nyt mitään tee ja yli kymmenen vuotta on lain voimaan tullessa tästä osituksesta, niin se on 1.4.2031 — riippuen tietysti siitä, miten te saatte sen valiokunnassa käsiteltyä. Jos te kauheasti sinne muutoksia rupeatte kirjaamaan, niin se voi vähän viivästyä. No ei vainkaan.

Oliko tässä vielä muita kysymyksiä? Ei. Kiitos paljon.

Tässä oli eräässä puheenvuorossa tuosta tiedotuksesta, ja aivan oikein, toivottavasti media kirjoittaa tästä ja laajasti ihmisiä tiedotetaan, koska eivät näitä joka päivä ihmiset mieltä. — Joo, kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 52/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

Keskustelu

15.35 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Siirrymme sitten aiheeseen, jossa on käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston eli Eurojustin toimintaan ja sen lain muuttamisesta. Tällä hallituksen esityksellä tehdään tähän niin kutsuttuun Eurojust-lakiin — tuosta äskeisestä nimihirviöstä lyhennettynä Eurojust-laki — täsmennykset, joita asetukseen on hyväksytty ja tehty vuonna 23. Tuokin työ alkoi jo aikaisempina vuosina. Nämä neuvottelut kestävät yleensä aika kauan, ja sitten jossakin vaiheessa ne saadaan päätökseen ja voimaan. Mutta on hyvä, että sitä vaikuttamistyötä voi matkan varrella tehdä.

EU:n rikosoikeudellisen yhteistyön viraston eli Eurojustin tehtävä on auttaa EU:n jäsenvaltioita torjumaan terrorismia ja vakavaa järjestäytynyttä rikollisuutta. Tällä mainitulla Eurojust-asetuksella, joka on tullut voimaan 23, tehostetaan terrorismirikoksia koskevaa digitaalista tietojenvaihtoa EU-jäsenvaltioiden kesken. Uudella säätelyllä tehostetaan myös EU:ssa ja kolmansissa maissa olevien terrorismiepäiltyjen tunnistamista. Kokonaisuutena muutoksilla vahvistetaan Eurojustin toimintamahdollisuuksia terrorismin torjunnan alalla. Tämä on erittäin tervetullut uudistus.

Eurojustin terrorismin vastaisessa työssä keskeisenä työkaluna on terrorismin vastainen rekisteri. Jäsenvaltioiden rekisteriin tehdään kirjauksia, ja niitä tietoja verrataan muihin Eurojustin asianhallintajärjestelmän tietoihin, jolloin löydetään mahdollisia yhteyksiä eri jäsenvaltioissa vireillä olevista tutkinnoista ja syytetoimista, ja näitä voidaan tunnistaa. Muutoksilla selkeytettiin jäsenvaltioiden viranomaisten velvollisuutta luovuttaa tietoja myös sinne terrorismin vastaiseen rekisteriin, kun mitä sillä rekisterillä tekee, jos ei sinne kukaan mitään tietoja laita — toki näin tärkeässä asiassa varmaan laittaa, mutta varmistetaan, että on velvollisuus luovuttaa. Tämä tehtiin määrittelemällä aiempaa täsmällisemmin se rikosoikeudellisten menettelyjen vaihe, jossa tietoja tulee vaihtaa.

Oikeusvarmuuden lisäämiseksi Eurojust-asetuksessa myös aiempaa yksityiskohtaisemmin määritellään ne tiedot, joita tulee Eurojustille luovuttaa. Tiedot voivat kattaa myös epäillyn tunnistamiseksi tarvittavat biometriset tiedot, kuten sormenjäljet ja valokuvat. Tältä osin tietojenvaihdon tavoitteena on varmistaa, että henkilöt luotettavasti tunnistetaan. Muutoksella myös laajennettiin ajallisesti Eurojustin mahdollisuuksia säilyttää terrorismin vastaiseen rekisteriin toimitettua tietoa, jotta eri tapausten välisten yhteyksien havaitseminen tehostuisi. Asetuksen muutoksella vahvistetaan yhteistyötä kolmansien maiden kanssa mahdollistamalla näistä maista tulevien yhteyssyyttäjien nimittäminen ja nimeäminen. Muutoksilla on myös selkeytetty tietosuojasäännösten soveltamista ja mahdollistetaan Eurojustin asianhallintajärjestelmän uudistaminen.

Muutokset tuohon Eurojust-lakiin ovat suurelta osin oikeudellisia täsmennyksiä. Muutoksilla ei luoda kansallisille viranomaisille kokonaan uusia velvoitteita, sillä keskeisimmät velvoitteet sisältyvät jo tuohon EU-asetukseen. Lisäksi lakiin tehtiin muutos, jolla mahdollistetaan syyttäjän nimittäminen kansallisen jäsenen avustajaksi myös alle viiden vuoden määräajaksi.

Toivomme, että laki tulee mahdollisimman pikaisesti voimaan tietysti eduskunnan käsittelytilanteesta riippuen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Ja edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

15.40 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Vakava ja järjestäytynyt rikollisuus ei tunne rajoja, ei tunne myöskään terrorismi, kyberrikollisuus eikä huumeiden salakuljetus. Siksi meidän vastauksemme ei voi olla kansallisten rajojen sisäpuolelle rajattu. Turvallisuutemme takaamiseksi tarvitsemme kansainvälistä yhteistyötä, ja juuri sitä Eurojust meille tarjoaa. Eurojust on EU:n oikeudellisen yhteistyön keskus. Sen kautta viranomaiset eri maista voivat vaihtaa tietoa, koordinoita rikostutkintaa ja varmistaa, että rikolliset eivät pääse piiloutumaan eri maiden järjestelmien väliin. Tässä hallituksen esityksessä selkeytetään ja täsmennetään Suomen roolia Eurojust-yhteistyössä. Se on järkevää, vastuullista ja ennen kaikkea turvallisuutta lisäävää lainsäädäntöä.

Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen siihen, että Suomi on mukana rakentamassa EU:n yhteistä turvallisuutta. Eurojustin avulla voidaan torjua muun muassa huumekauppaa, ihmiskauppaa, rahanpesua ja terrorismia tehokkaammin. Yhteistyö parantaa viranomaisten kykyä reagoida nopeasti ja yhtenäisesti, kun vakavia rikoksia paljastuu useassa maassa yhtä aikaa. Erityisen tärkeänä pidän sitä, että Suomi panostaa jatkossakin sekä osaamiseen että läsnäoloon Eurojustissa. Meidän on oltava aktiivinen osa yhteistä turvallisuusverkkoa, ei pelkkä sivustaseuraaja — se ei riitä. Turvallisuus ei synny yksin, vaan se rakennetaan yhdessä.

Arvoisa puhemies! Varmistamme kansalaistemme turvallisuuden. Se on meidän tärkein tehtävämme. Tässä tehtävässä ei ole varaa jättää keinoja käyttämättä. Siksi tämä esitys ansaitsee täyden tukemme. Eurojust-yhteistyö tekee Suomesta vahvemman, turvallisemman ja vaikuttavamman jäsenen eurooppalaisessa yhteisössä, ja mikä tärkeintä, Suomen rooli tässä toiminnassa on selkeä ja ajantasainen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

15.43 Mira Nieminen ps: Arvoisa puhemies! Eurojust on keskeinen toimielin rikosoikeudellisen yhteistyön vahvistamisessa Euroopan unionissa. Sen kautta yhdistetään rajat ylittävien rikosasioiden tehokasta käsittelyä ja varmistetaan, että vakava ja järjestäytynyt rikollisuus, mukaan lukien terrorismi, voidaan tutkia ja saattaa syytteeseen mahdollisimman johdonmukaisesti kaikissa jäsenvaltioissa.

Vuonna 2023 Eurojustia koskevaa asetusta sekä terrorismirikoksia koskevaa tiedonvaihtoa koskevia säännöksiä uudistettiin, kuten ministeri täällä totesi. Tavoitteena oli selkeyttää jäsenvaltioiden velvollisuutta toimittaa terrorismirikoksiin liittyvää tietoa Eurojustille sekä vahvistaa tiedonvaihdon tehokkuutta. Samalla terrorismirikoksia koskevat säännökset siirrettiin neuvoston päätöksestä osaksi Eurojust-asetusta, mikä tekee sääntelystä johdonmukaisempaa ja ajanmukaisempaa.

Nyt tässä hallituksen esityksessä Suomen lainsäädäntöä siis muutetaan vastaamaan näitä asetuksen muutoksia. Kyse on lähinnä teknisluonteisesta asiasta.

Kansalliset säännökset päivitetään siten, että terrorismirikoksia koskeva tietojenvaihto toteutuu saumattomasti Eurojustin kanssa. Yhteiset järjestelmät ja rekisterit jouhevoittavat kansainvälistä yhteistyötä, ja se on täten tervetullutta. On selvää, että tämä vahvistaa koko unionin yhteistä turvallisuutta.

Samassa yhteydessä Eurojust-lain muutoksella ehdotetaan kansallisen jäsenen avustajan toimikauden sääntelyä joustavammaksi. Nykyistä kiinteää sääntelyä avustajan toimikauden kestosta on tarpeen tarkistaa, jotta järjestelyt voidaan sovittaa paremmin sekä kansallisiin että Eurojustin toiminnallisiin tarpeisiin.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

On tärkeää myös todeta, että samalla hyväksytyn direktiivin mukaiset henkilötietojen suojaa koskevat muutokset eivät edellytä erillisiä kansallisia toimia. Tämä osoittaa, että Suomen lainsäädäntö on jo nyt lähtökohtaisesti linjassa unionin tietosuojasäännösten kanssa.

Arvoisa puhemies! Terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjunta ei tunne valtion rajoja, ja juuri siksi Eurojustin kaltaiset toimielimet ovat meille keskeisiä. Hallituksen esityksen tavoitteena on varmistaa se, että Suomi täyttää tietysti velvoitteensa, mutta ennen kaikkea se, että voimme entistä paremmin suojata kansalaisiamme vakavilta rikoksilta ja vahvistaa eurooppalaista oikeusjärjestystä. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

15.45 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston eli Eurojustin toimintaan annetun lain muuttamisesta. Rajat ylittävä yhteistyö rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa on juuri sellaista kansainvälistä yhteistyötä, jota voi pitää hyvin toivottavana. Tämä siksi, että etenkin järjestäytynyt rikollisuus ja terrorismi ovat luonteeltaan myös kansainvälisiä. On esimerkiksi löydetty viitteitä siitä, että Suomessa vaikuttavat katujengit ovat yhteydessä muun muassa Ruotsissa vaikuttaviin vastaavalaisiin porukoihin. Vanhan liiton moottoripyöräjengit ovat asiaa peittelemättä nimeään myöden usein ulkomaista perua ja säännöllisessä yhteydessä ulkomaisiin kattojärjestöihinsä tai muiden maiden jengiläisiin.

Tilanne ei ole oikeastaan kovinkaan uusi, sillä kansainvälinen rikollisuus Suomessa on varmasti ikeikainen ilmiö, me kun emme elä muusta maailmasta irrallaan. Uudempana tulokkaana sen sijaan ovat terrorismiin liittyvät uhat, joiden määrä Euroopassa ja myös täällä meillä Suomessa on lähimenneisyydessä lisääntynyt valtavasti.

Arvoisa puhemies! Haagissa sijaitseva Eurojust perustettiin jo vuonna 2002, ja sen tehtävänä on tukea ja tehostaa kansallisten tutkinta- ja syyttäväviranomaisen välistä koordinaointia ja yhteistyötä sellaisen vakavan rikollisuuden alalla, joka koskee kahta tai useampaa jäsenvaltiota tai edellyttää yhteisin perustein toteutettavia syytetoimia.

Tämä nyt lähete keskustelussa oleva esitys on luonteeltaan hyvin tekninen, pääasiassa EU-lainsäädäntöä. Käytännössä tässä esityksessä kysymys on siitä, että Eurojustia koskevan asetuksen sekä digitaalista tietojenvaihtoa terrorismirikoksista koskevan neuvoston päätöksen sisältämiä tietojenvaihtoa koskevia määräyksiä muutettiin vuonna 2023 siten, että jäsenvaltioiden oikeudellista velvoitetta jakaa terrorismirikoksia koskevia tietoja Eurojustin kanssa selkeytettiin tiedonjaon tehostamiseksi. Samalla terrorismirikoksia koskevaa tietojenvaihtoa Eurojustin piirissä koskevat määräykset siirrettiin neuvoston päätöksestä Eurojust-asetukseen. Asetukseen tehtiin lisäksi uudistettavan Eurojustin asianhallintajärjestelmän edellyttämät muutokset.

Arvoisa puhemies! Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1. marraskuuta 25, jolloin määräaika direktiivin täytäntöönpanolle päättyy.

Kiitos ministeri Merelle lain esittelystä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

15.48 Juho Eerola ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä Euroopan unionin yhteistyörajat ylittävässä rikollisuuden ja terrorismin torjumisessa on tärkeää ja hyvää kansainvälistä yhteistyötä, totesi tuossa edellä edustaja Rintamäki, ja tähän toteamukseen on helppo minunkin yhtyä.

Pääasiassahan tässä tosiaan on kyse EU-lainsäädännöstä, vähän niin kuin tuo poliittinen mainonta tuossa muutamaa pykälää aikaisemmin. Tämä on hyvinkin teknisluontoista työtä, ja senpä tähden tämä, kun ei ole juuri muusta kyse kuin teknisestä työstä, saadaan verraten nopeasti, parissa kuukaudessa, valiokunnasta läpi, eli nopeammin kuin se edellinen aihe eli tämä osituslaki, eli ollaan tämän kanssa todennäköisesti tänä syksynä valiokunnassakin sitten valmiit.

Tämän Eurojustia koskevan asetuksen sekä tätä digitaalista tietojenvaihtoa terrorismirikoksista koskevan neuvoston päätöksen sisältämiä tietojenvaihtoa koskevia määräyksiä siis, kuten kuultiin, muutettiin vuonna 2023 sillä viisiin, että jäsenvaltioiden oikeudellista velvoitetta jakaa näitä terrorismirikoksia koskevia tietoja Eurojustin kanssa selkeytettiin tietojenjaon tehostamiseksi ja sitten samalla näitä terrorismirikoksia koskevaa tietojenvaihtoa Eurojustin piirissä koskevat määräykset siirrettiin neuvoston päätöksellä tähän Eurojust-asetukseen. Tämä on nyt se, minkä tähden me olemme tässä pisteessä tätä työtä nyt tekemässä.

Ja tosiaan, niin kuin sanoin, marraskuussa ollaan valmiit.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

15.50 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Euroopan vakavin rajat ylittävän rikollisuuden tilanne on käynnissä Ukrainassa, jossa naapurimaamme Venäjä vastoin kaikkia kansainvälisen oikeuden sääntöjä laittomasti käy hyökkäyssotaansa Ukrainaa vastaan. Siellä tietysti Ukraina joutuu taistelemaan perinteisen sodan keinoin näitä laittomuuksia vastaan, mutta mietin sitä, kun tämä hallituksen esitys, jonka ministeri Meri tässä meille esitteli, on erittäin kannatettava ja se tuo eurooppalaisille oikeuslaitoksille lisää työkaluja rajat ylittävää rikollisuutta vastaan toimia, että kun yksi osa, kuten ministeri Merikin meille kertoi, on se, että voidaan hyödyntää kolmansien maiden syyttäjiä esimerkiksi sitten oikeusprosesseissa, niin nyt kun todella Venäjän hyökkäyssota on raivonnut kohta neljä vuotta Ukrainaa ja Eurooppaa kohtaan, on aivan ilmeistä ja erittäin vahvoja epäilyksiä — ja ukrainalaiset syyttäjätkin ovat keränneet mahdollisuuksien mukaan mahdollisimman paljon todisteita — Venäjän tekemistä sotarikoksista.

Meillähän Suomessakin on jo yksi tapaus, jossa tämä alkuperäiseltä nimeltään Jan Petrovski, joka myöhemmin on tunnettu Voislav Tordenina, on Helsingin käräjäoikeuden päätöksellä tuomittu sotarikoksista elinkautiseen vankeuteen. Tästä tuomiosta on hänen toimestaan valitettu, joten vielä meillä ei ole lainvoimaista tuomiota, mutta prosessin aikana, kun oli ilmeistä syytä olettaa, että hän on sotarikoksiin syyllistynyt, myös Ukraina pyysi hänen luovutustaan saamaan oikeutta Ukrainassa, mutta meidän korkein oikeutemme käsittääkseni ja julkisuudessa olevien tietojen perusteella otti sen kannan, että näin ei voida toimia vaan Torden on tuomittava Suomessa Suomen lakien mukaan niistä rikoksista, joita hän on Ukrainassa tehnyt.

Mietin sitä, tarjoaako tämä uusi lainsäädäntö, joka mahdollistaa paremmin näitä kolmansien maiden syyttäjien käyttämisiä, esimerkiksi tilanteessa, jossa Suomeen tulisi venäläisiä epäiltyjä sotarikollisia — nythän yksi tällainen Wagner-taistelija on säilöön otettuna

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

täällä Suomessa — sen mahdollisuuden, että voidaan käyttää esimerkiksi ukrainalaisia syyttäjiä näissä prosesseissa. Toki varmasti ukrainalaisilla syyttäjillä on töitä myös siellä Ukrainassa. Kaikkein paras mielestäni olisi tietysti se, että eurooppalainen lainsäädäntö kehittyisi siihen suuntaan, että ne henkilöt, joista epäillään, että he ovat Venäjän asevoimien palveluksessa syyllistyneet sotarikoksiin, päätyisivät Ukrainaan saamaan oikeutta niistä teoista, joihin mahdollisesti ovat syyllistyneet.

Mutta jos puhemies sallii, niin oikeusministeriltä kysyisin, auttaako tämä lainsäädäntö myös näitten mahdollisten sodan jälkiselvittelyjen osalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Meri, viisi minuuttia tai vähemmän.

15.53 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Nuo luovutuspäätökset ovat tietysti sellaisia oikeusministeriössä, että itsekkin joudun niihin osallistumaan. Yksittäistapauksista ei voi antaa minkäänlaisia tietoja, enkä ota kantaa tähänkään asiaan. Mutta meillä on sellainen lainsäädäntö, että me tosiaan olemme sidottuja korkeimman oikeuden ratkaisuihin, jos he katsovat näitä luovutuksen esteitä.

Tuohon itse kysymykseen, siihen, mitä puhuitte: Se on erittäin tärkeätä, että me kerätään yhteistä tietoa, ja Eurojust tekee paljon myös Ukrainan hyväksi Venäjän hyökkäysrikkokseen syyllistyneiden saattamiseksi vastuuseen. Keräämme esimerkiksi vahinkorekisteriin tietoa näistä. Mutta tämä lainsäädäntö ei nyt vastaa juuri tähän kysymykseen, jota te problematisoitte.

Minusta yleensäkin ajatus siitä, että meillä pitäisi olla enemmän sitä, että voidaan syyttää yhdessä tuomioistuimessa vaikka useiden maiden samaan asiaan liittyviä kysymyksiä: tämänhän pitäisi olla se tulevaisuus. Itse ajattelen, ettei joka paikassa käsitellä niitä samoja asioita, koska kyllähän meidän pitäisi EU:ssa ainakin nyt toisiimme voida luottaa, siihen, että meillä on kaikilla oikeusvaltio ja toimivat oikeuslaitokset ja näin poispäin. Ymmärrän nyt, että täällä nyt ei ehkä ihan kolmansien maiden, kaikkien, kanssa voi näin ajatella, mutta voihan se olla, että Ukraina on joskus sitten meillä myös EU-maa.

Tämä esitys ei suoraan tähän teidän kysymykseenne vastaa. Mutta tämä on erittäin tärkeä asia, jossa pitäisi jatkossa tiivistää yhteistyötä. Yhteisiä ryhmiä toki Eurojustkin teettää, mutta juuri tuo syyttäjäkysymys ei tässä ole nyt esillä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

12. Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 2024

Kertomus K 13/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

tien jälkeen. — Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen puheenjohtaja, edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.56 Mira Nieminen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kelan tehtävänä on huolehtia Suomen sosiaaliturvaan kuuluvien henkilöiden perusturvasta erilaisissa elämäntilanteissa. Kelan vastuulla ovat esimerkiksi lapsiperheiden tuet, sairausvakuutus, kuntoutus, työttömien perusturva, perustoimeentulotuki, asumistuki, opintotuki, vammaisetuudet ja vähimmäiseläkkeet.

Kela toimii eduskunnan valvonnassa. Sen hallintoa ja toimintaa valvovat eduskunnan valitsevat kaksitoista valtuutettua. Kelan toimintaa johtaa ja kehittää hallitus, jossa on kymmenen jäsentä. Kelan toiminta-ajatus on: Kela turvaa väestön toimeentuloa, edistää terveyttä ja tukee itsenäistä selviytymistä.

Viime vuonna valtuutetut kokoontuivat yleiskokoukseen yhdeksän kertaa. Myös työvaliokunnan kokouksia oli yhdeksän. Valtuutettujen yleiskokouksessa käydään läpi valtuutettujen käsiteltäväksi pyytämisiä asioita sekä Kelan pääjohtajan esittämä ajankohtaiskatsaus Kelan toiminnasta ja kuullaan Kelan hallituksen puheenjohtajan katsaus. Pääjohtajan ajankohtaiskatsauksessa käydään säännöllisesti läpi muun muassa Kelan eri etuusjärjestelmien rahoitustilanne, toimintakulujen kehitys, etuushakemusten läpimenoajat sekä palvelukanavien volyymit, työyhteisöä ja henkilöstöä kuvaavat tunnusluvut sekä erilaisia ajankohtaisia aiheita. Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen osallistui yhteen valtuutettujen yleiskokoukseen.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2024 moniin keskeisiin Kelan etuuksiin tuli muutoksia, joiden tavoitteena on valtiontalouden tasapainottaminen. Osana julkishallinnon säästöä hallitus asetti Kelalle 45 miljoonan euron toimintakuluihin kohdistuvan säästövelvoitteen vuodelle 2025—2027. Kela lähti toteuttamaan vaadittuja säästöjä välittömästi, vaikka samaan aikaan sosiaaliturvan muutokset työllistivät sitä runsaasti. Muutoksista ja säästöistä huolimatta Kela suoriutui vuodesta 2024 erittäin hyvin.

Valtuutetut saivat vuoden aikana kahdesti katsauksen etuuslain muutoksien vaikutuksista etuuksien saajamääriin sekä maksettujen etuuksien määrään. Lisäksi valtuutetut saivat tietoa, miten Kelassa valmistaudutaan etuuksien lainmuutosten toimeenpanoon.

Kela panostaa hyvään asiakaspalveluun ja kehittää palveluitaan. Kela on panostanut asiakaskokemuksen kehittämiseen systemaattisella asiakasymmärrystyöllä. Asiakasymmärrys on eri tietojen pohjalta muodostettu näkemys asiakkaiden tarpeista ja odotuksista sekä palvelujen käytöstä ja siitä, mitä niihin liittyviä haasteita asiakkailla on. Kelan on tärkeää tuntea erilaiset asiakasryhmät, jotta pystytään tuottamaan asiakkaan tarpeisiin vastaavaa palvelua. Vuonna 2024 Kela kehitti toimintaansa entistä vahvemmin myös yhteistyössä asiakkaiden ja kumppaneiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Kelassa seurataan säännöllisesti asiakkaiden tyytyväisyyttä palveluihin. Palvelupisteiden asiakkaat antoivat palvelun arvostukseksi keskimäärin 9,1 asteikolla 0—10. Kelan puhelinpalvelujen arvostanan arvioksi muodostui 8,9. Myös tyytyväisyys puhelinvaraukseen oli samalla tasolla.

Myös Kelan palvelukanavien strateginen kehittäminen on jatkunut. Viime vuonna henkilöstöasiakkaiden käyntejä Kelan verkkosivuilla oli 84,3 miljoonaa ja asiakkaat asioivat tunnistautuneina OmaKelassa 43,6 miljoonaa kertaa. OmaKannassa henkilöasiakkaat

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

asioivat 37,8 miljoonaa kertaa. Vuoden lopussa paperittoman Kela-asioinnin on valinnut yli miljoona Kelan asiakasta ja sähköisesti toimitettujen hakemusten osuus on 83 prosenttia. Volyymit ovat siis todella suuria.

Arvoisa puhemies! Kelassa käynnistettiin vuonna 2020 Eepos-ohjelma, joka on monivuotinen strateginen kehittämisohjelma, jossa uudistetaan etuuskäsittelyn vaatimat toiminnot, alustat ja tietojärjestelmäpalvelut. Uudistuksen tavoitteena on parantaa asiakaskokemusta ja sujuvoittaa etuuskäsittelyä. Vuonna 2024 keskeisenä tavoitteena oli toteuttaa Kelan tavoitetilan mukaisen etuuskäsittelyn mahdollistavien teknologia-alustojen ja kumppanuuksien hankintaan tarvittavat hankintaneuvottelut. Tarjouspyyntö julkaistiin joulukuussa 2024. Hankintapäätös tehtiin keväällä 2025. Eepoksen läpivienti on suuri hanke, jonka onnistumisesta tulee huolehtia. Siksi valtuutetut seuraavat ohjelman etenemistä tiiviisti.

Valtuutetut olivat loppuvuodesta 2023 saaneet tietoa sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemasta Kansaneläkelaitoksesta annettua lakia koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta. Se julkaistiin tammikuussa 2024, ja siihen pyydettiin lausuntoa myös valtuutetuilta. Keskeiset Kelan hallintoa koskevat muutosesitykset liittyvät Kelan hallituksen tehtävien täsmentämiseen, pääjohtajan ja johtajien valintaan sekä toimikauden pituuteen. Lausunnossaan valtuutetut kannattivat esitettyjä muutoksia. He kiinnittivät huomiota siihen, että luonnoksessa ei mainittu Valtiontalouden tarkastusviraston tekemän tuloksellisuustarkastuksen ulottamista Kelaan, mitä parlamentaarinen työryhmä oli ehdottanut. Lisäksi valtuutetut nostivat lausunnossaan esiin, että luonnoksesta puuttui Kelan tiedonsaantioikeuksia laajentava pykälä, vaikka Kela oli ehdottanut sen sisällyttämistä esitykseen. Muutokset Kansaneläkelaitoksesta annettuun lakiin tulivat voimaan 1.7.2024.

Näiden muutosten myötä tuli ajankohtaiseksi päivittää myös valtuutettujen johtosääntöä. Valtuutetut valmistelevat puhemiesneuvostolle ehdotuksen johtosäännön muutoksesta. Eduskunta hyväksyi puhemiesneuvoston valtuutettujen ehdotuksen pohjalta valmistelevan johtosäännön muutoksen helmikuussa 2025.

Sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti 2024 Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muutoksen jatkovalmistelun. Loppuvuodesta sosiaaliturvaministeri osallistui valtuutettujen kokoukseen ja kertoi, että lisämuutoksia kyseiseen lakiin ollaan valmistelemassa.

Arvoisa puhemies! Kela käynnisti 2021 rekisteröitymismenettelyn kokeilun kuntoutuspalveluissa. Rekisteröitymismenettely on asiakkaan valinnanvapauteen perustuva menettely, jossa Kela asettaa palveluntuottajalle kokemusta, pätevyyttä ja resursseja koskevia soveltuvuusvaatimuksia. Palveluntuottajat, jotka täyttävät soveltuvuusvaatimukset, voivat rekisteröityä ja saada toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen Kelan kanssa. Valtuutetut ovat seuranneet kokeilun tuloksia alusta lukien. Kokeilu on osoittanut, että kuntoutuspalvelujen tuottaminen rekisteröitymismenettelyllä tuo useita hyötyjä asiakkaille, palveluntuottajille, julkiselle taloudelle ja Kelalle.

Kelassa on selvitetty rekisteröitymismenettelyn soveltumista myös Kelan taksipalveluihin, mutta selvitys osoitti, että nykyisen hankintamenettelyn jatkaminen ja kehittäminen on tarkoituksenmukaisempaa. Valtuutetut saavat tilannekatsauksen Kelan korvaamien taksimatkojen volyymeista, taksikuljetusten seurannasta ja seurannan kehittämisestä. Valtuutetut edellyttivät, että Kela kehittää myöhästyneiden kuljetusten seurantaa ja raportointia.

Valtuutettujen toiveesta keväällä oli esillä myös Nuotti-valmennus, joka on 16–29-vuotiaille tarkoitettu matalan kynnyksen kuntoutuspalvelu. Kela täsmensi maaliskuussa 2024 myös vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluja koskevaa ohjeistustaan.

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

Kelan valtuutetut käsitelivät myös turvallisuustilannetta, jossa nousi esille, että turvallisuusselvityslain voimassa oleva sanamuoto ei mahdollista riittävän kattavasti perusmuotoisten henkilön turvallisuusselvitysten teettämistä Kelan henkilöstöstä. Valtuutetut pitivät tätä huolestuttavana ja toimittivat oikeusministeriöön kannanoton, jossa ehdotetaan turvallisuusselvityslain muutosta.

Lisäksi Kelan valtuutetut ovat käsitelleet muun muassa Kanta-palveluita, riskienhallintaa, henkilöstöbarometria ja Kelan tuottavuusohjelmaa sekä saaneet säännöllisesti tietoa kansainvälisistä asioista sekä katsauksen perustoimeentulosta. Vuoden lopulla valtuutetut käynnistivät Kelan pääjohtajan hakuprosessin.

Vuoden lopussa Kelan henkilöstön määrä oli 8 201 henkilöä, mikä oli noin 260 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Henkilöstömäärän väheneminen koski sekä vakinaista että määräaikaista henkilöstöä. Kelan henkilöstön hyvinvointi on valtuutetuille erittäin tärkeää. Kela on panostanut työtyytyväisyyteen suunnitelmallisesti ja perheystävällisesti, jolloin työ voidaan sovittaa yhteen perhe-elämän kanssa sujuvasti ja työtyytyväisyys pysyy hyvällä tasolla.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Muuttuva taloustilanne haastaa Kelan rahoitusta. Sosiaaliturvan suurimmat haasteet liittyvät erityisesti talous- ja työllisyyskehitykseen sekä siihen johtavaan paineeseen pienentää julkisia menoja. Etuuksia Kela maksoi 17,3 miljardia euroa vuonna 2024. Ne suurenvat edellisestä vuodesta 4,3 prosenttia. Kelan toimintakulut ovat samana vuonna 639 miljoonaa euroa. Niiden osuus etuusrahastojen kokonaiskuluista oli 4 prosenttia. Kelan valtuutetut vahvistivat 20.5.2025 vuoden 24 tilinpäätöksen ja myönsivät Kelan hallitukselle vastuuvapauden. Kela on kokonaisuudessaan suoriutunut tehtävästään erinomaisesti, vaikka toimintaympäristö on muuttunut entistä hektisemmäksi, tuonut mukanaan uusia haasteita ja vaatinut merkittäviä uudistuksia. Kelan valtuutetut seuraavat aktiivisesti näitä tilanteita. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset Kelan valtuutettujen puheenjohtajalle esittelystä. — Ja nyt menemme sitten keskusteluun. Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.06 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Aluksi kiitokset äskeisen puheenvuoron käyttäjälle. Se oli hieno tiivistelmä 158-sivuisesta toimintakertomuksesta, jonka kokonaissisältö on oikeasti 18 miljardia euroa, eli nämä etuusmenot ovat vähän yli 17 miljardia ja sitten on Kelan omat toimintakulut. Keskityn tässä nyt sairausvakuutusasioihin. Niistähän saimme eilen illallakin hallituksen tiedotustilaisuudessa kuulla uusia asioita.

Sairausvakuutusmenot ovat suurin etuusryhmä Kelan etuuksista, yhteensä siis 5,2 miljardia euroa tästä runsaan 17 miljardin kokonaisuudesta. Sairausvakuutusetuuksien kasvu oli peräti 8,6 prosenttia, ja se oli toiseksi suurin näistä eri etuuksista. Suurempi oli vain perustoimeentulotuen kasvu, joka oli lähes 15 prosenttia.

Me puhumme julkisuudessa hyvin paljon Kela-korvauksista tällä hetkellä. No, kyllä siinä yleensä selvitetään sitä, mutta luulen, että suurelle yleisölle edelleen on vähän epäselvää, mikä se niin sanottujen Kela-korvausten osuus on tästä koko sairausvakuutuksen kokonaisuudesta. Ja kuten sanoin, se kokonaisuus oli 5,2 miljardia euroa viime vuonna.

No, siitä kaikkein suurin osa menee lääkekorvauksiin, 2 385 miljoonaa — lähes puolet, ei ihan puolet, mutta lähes puolet. Toinen, lähes yhtä suuri ryhmä ovat päivärahat, 2 286 miljoonaa euroa. Pitkään oli kumpikin päivärahojen ryhmä eli sairauspäivärahat ja van-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

hempien päivärahat suunnilleen yhtä suuret eli noin miljardin, mutta nyt vanhempainpäivärahojen määrä on suurempi, 1 264 miljoonaa euroa.

Sitten tullaan oikeasti näihin Kela-korvauksiin, joiden ympärillä on sitä hallituksesta toiseen jatkuvaa poliittista vääntöä. Siinä sitten viime vuonna, siis vuonna 2024, ne paljon puhutut yksityislääkäreiden palveluiden Kela-korvaukset olivat 89 miljoonaa euroa. Siinä oli kasvua melkein 60 miljoonaa euroa vuoteen 2023, mikä johtui tietenkin siitä, että Kela-korvausta, lääkärikorvausta, korotettiin siitä 8 eurosta per käynti 30 euroon, ja siitä melkein matemaattisesti 3,5 miljoonalla käynnillä tuleekin tuommoinen 60 miljoonan kasvu.

Myös hammashuollon korvauksia oli jonkun verran korotettu, ja niiden osuus oli 50 miljoonaa. Ja sitten se kokonaisuus, jonka nimi on tutkimus ja hoito, joka käytännössä tarkoittaa fysikaalista hoitoa, laboratoriotutkimuksia ja kuvantamistutkimuksia, oli vain 4 miljoonaa euroa viime vuonna. Sehän oli aikanaan pitkään ollut sellaista 40—50 miljoonan euron luokkaa, koronavuosina jopa tuntuvasti suurempi, koska oli ihan oma koronatutkimuksille varattu määrärahasa. Mutta sitten sitä leikattiin edellisen hallituksen aikana tosiaan merkittävästi, ja kun nykyinenkään hallitus ei lähtenyt sitä leikkausta sitten korjaamaan, niin näin ollen se oli tuo 4 miljoonaa.

Eli yhteensä nämä Kela-korvaukset, joista puhumme, olivat 143 miljoonaa euroa, ja niihin ei sisälly esimerkiksi työterveyshuoltoa eikä opiskelijaterveydenhuoltoa.

Kela-korvaukset ovat olleet sellainen asia, niin kuin jo viittasin, että se on jatkuvan poliittisen puuttumisen kohteena. En käy läpi hirveän pitkää historiaa, mutta jos nyt kolme viimeisintä hallituskautta katsotaan.

Pääministeri Sipilän hallituksen aikana leikattiin erittäin voimakkaasti suun terveydenhuollon Kela-korvauksia, suunnilleen tasolta 135 miljoonaa sinne noin 40 miljoonaan. Se on yksittäisistä leikkauksista kaikkein suurin.

Sitten edellisen hallituksen eli pääministeri Marinin hallituksen aikana, jossa itsekkin olin hetken aikaa valtioneuvoston jäsenenä, tehtiin 64 miljoonan euron leikkaus, ja se raha siirrettiin sitten vanhustenhuoltoon eli ympärivuotisen hoivan rahoitukseen ja oli sillä tavalla niin sanottu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan sisäinen siirto.

No, nykyinen hallitus on lähtenyt hyvin voimakkaasti — ja sanon: pikkuisen ontuen — korottamaan näitä Kela-korvauksia. Alkuperäinen suunnitelma oli sellainen, että tehdään semmoinen portinvartijajärjestelmä, että yleislääkärikorvauksiin on tuntuva korotus mutta erikoislääkärikäynnistä saa korvauksen vain, jos on yleislääkärin lähete. No, se todettiin käytännössä mahdottomaksi, koska Kela-korvauksista 80 prosenttia on erikoislääkärikorvauksia ja se olisi tavallaan romuttanut koko sen aiemman korvausjärjestelmän.

Niinpä sitten hallitus päätti tehdä ihan sellaisen perustason korotuksen, eli se 8 euroa nostettiin 30 euroon, ja se oli sitten se 60 miljoonaa vuodessa, ja koko hallituskaudella neljänä vuonnahan se tarkoittaa 240 miljoonaa. Sitten tuli tämä rahallisesti pieni mutta periaatteellisesti tärkeä asia, hedelmöityshoitojen Kela-korvauksien tuleminen uudelleen piiriin, ei toki sillä korotusprosentilla, minkä ministeri julkisuudessa kertoi olevan kyseessä, koska se prosentti maksetaan vain niistä Kelan vahvistamista taksoista, jotka ovat paljon, paljon pienemmät kuin yksityissektorin todelliset taksat. Sen niin sanottu hintalappu koko hallituskaudelta on noin 7 miljoonaa euroa. Sitten tuli gynekologikorvausten nostaminen, suuhygienian ja fysioterapian suoravastaanotot. Sen laskennallinen kokonaisuus on 115 miljoonaa euroa koko hallituskaudelle. Ja nyt viimeisimpänä tuli sitten tämä toissa päivänä alkanut yli 65-vuotiaiden kokeilu, jolle on arvioitu kolmen vuoden kustannukseksi noin 220 miljoonaa. Tämä tekee yhteensä 583 miljoonaa euroa. Eilen tosiaan kuulimme, että sit-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

ten on tarkoitus leikata kahdelta vuodelta 60 miljoonaa eli yhteensä 120 miljoonaa taas takaisinpäin näitä Kela-korvauksia. En mene spekuloidaan sillä, mihin ne kohdistetaan, todennäköisesti siihen peruskorvaukseen, sillä tavalla ymmärsin. Mutta kaiken kaikkiaan tämä on ollut aika monimutkaista.

Sanoisin tässä lopuksi sen, että Suomessa pitäisi käydä hyvä periaatteellinen keskustelu siitä, mikä on meidän terveydenhuollon rahoituksen perusta. Minun mielestäni me siirryimme jo 50 vuotta sitten oikeasti verorahoitukseen järjestelmään, ja tämä Kela-korvausjärjestelmä jäi tähän rinnalle. Se sopii erinomaisesti lääkekorvauksiin ja päivärahoihin, mutta ehkä täällä hoidossa kannattaisi miettiä, kannattaako näitä muutamia kymmeniä miljoonia pitää siellä ollenkaan. Siirretään se koko raha sinne hyvinvointialueiden puolelle ja rahoitetaan sitä kautta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elomaa.

16.14 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kelan toimintakertomus 2024 heijastaa sosiaaliturvan mittavaa uudistamista, jossa säästöillä ja palveluiden kehittämisellä on keskeinen rooli. Digitalisaation ja asiakaspalvelun kehitys on vahvaa. Aktiivinen viestintä ja digipalveluiden laajentaminen helpottavat asiakkaiden asiointia.

Puhelinasiointi on tärkeässä roolissa. Viime vuonna tulikin 2,2 miljoonaa puhelinyhteyttä. Se on valtava määrä. Takaisinsoittopalvelu on toiminut suhteellisen hyvin. Jonotusaika on ollut keskimäärin seitsemän minuuttia tässä palvelussa.

Taksikuljetusten toimivuus on luonnollisestikin kriittinen asia koko järjestelmän toiminnan kannalta. Tässä on ollut jo muutamia vuosia isoja haasteita. Viivästyneiden taksimatkojen osuuden tulee pienentyä, ja seuranta tulee jatkaa, ja asia on hieman jo parantunut.

Sähköinen asiointi hyödyttää monia ja on tehostanut huomattavasti toimintaa. Paperipostista luopuneiden asiakkaiden määrä nousi nopeasti miljoonaan, kun OmaKelassa tarjottiin paperittoman valinnan tekeminen entistä helpommaksi syyskuun lopusta alkaen. On kuitenkin myös olemassa merkittävä joukko asiakkaita, jotka eivät voi näitä palveluita hyödyntää. Heidän huomioimisensa on jatkossakin erittäin tärkeää.

Eepos-ohjelma on tehostanut huomattavasti etuuskäsittelyä. Käsittelyaikojen tulee olla vähintäänkin kohtuullisia.

Henkilökohtaisen asiakaspalvelun tarve on edelleen suuri, ja viime aikoina se on jopa hieman kasvanut.

Kela-asioista tulee kansalaisilta paljon palautetta meille valtuutetuille, ja se on tärkeää tietoa, jota me viemme sitten tietysti eteenpäin näihin kokouksiin. Meidän Kela-valtuutettujen kokous on noin kerran kuukaudessa, ja siellä käsitellään ajankohtaisia asioita erittäin monipuolisesti. Kelan johtajat osallistuvat näihin kokouksiin. Siellä on pääjohtajan katsaus. Myös Kelan hallituksen puheenjohtaja on näissä kokouksissa mukana. Meille valtuutetuille raportoidaan eri asioista ja monipuolisesti, kuten jo sanoin.

Sen voin todeta, että tässä kohtaa on pakko kiittää myös meidän valtuutettujen puheenjohtaja Mira Niemistä. Hän on vetänyt kokoukset erittäin jouhevasti, ja kokoukset ovat olleet hyvähenkisiä.

Edustaja Lindénillä oli erittäin hyvä puheenvuoro Kelasta ja eri asioista, mihin täytyy kiinnittää huomiota. Sen innoittamana vielä: Olen erittäin iloinen siitä, että hallitus päätti

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

yli 65-vuotiaiden pääsystä nyt sitten myös yksityiselle pari kertaa vuodessa ja myös perushoitotoimenpiteitä voi saada hyvin edullisesti. Se on erittäin hyvä päätös. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

16.17 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Aluksi kiitän valtuutettujen puheenjohtajaa Mira Niemistä erittäin kattavasta asian esittelystä. Käsitlemme siis Kelan valtuutettujen toimintakertomusta vuodelta 2024. Itse valtuutettuna ajattelin nostaa muutamia huomioita esille.

Huomionarvoista on, että tällä hallituskaudella säästöjä on kohdennettu paitsi itse etuuksiin myös valtionhallintoon, siis sekä Kelaan itseensä että sen asiakkaisiin. Tästä huolimatta vaikuttaa siltä, että niin asiakkaat kuin henkilöstökin vaikuttavat olevan voittopuoleisesti tyytyväisiä Kelaan. Työnantajana Kelaa arvostetaan ja palveluita kehitetään asiakaslähtöisemmiksi koko ajan.

Olemme viime vuonna käsitelleet monenlaisia asioita Kelan valtuutettujen kesken. On selvää, että muutokset esimerkiksi perustoimeentulotukeen, työttömyysturvaan ja asumistukeen aiheuttivat epäselvyyksiä, mikä johti tietysti myös yhteydenottojen ja neuvonnan tarpeen hetkelliseen lisääntymiseen tänä vuonna. Samoin viivästyneet taksimatkat herättivät huolta, minkä vuoksi valtuutetut edellyttivät seurannan ja raportoinnin kehittämistä. Nuorten kuntoutuspalvelun asiakasmäärän väheneminen huolestutti, mutta kyse oli kohde-ryhmän täsmennyksestä. Tulkkauspalveluista todettiin, että vuoden 2010 laki ei vastaa nykytarpeita, minkä vuoksi ohjeistusta täsmennettiin, ja yhdenvertaisuuslautakunnan ratkaisut johtivat väliaikaiseen ohjeeseen tallenteiden tulkkauksesta.

Arvoisa puhemies! Seurasimme myös säännöllisesti henkilöstöbarometria, sosiaaliturvan laskelmia, tietoturvaa ja etuusväärinkäytöksiä. Etuusväärinkäytökset ovatkin sellainen asia, joka usein herättää kansalaisissa kiivastakin keskustelua, kun se täysin aiheellisesti herättää närää ja epäoikeudenmukaisuuden kokemusta. Etuuksien maksamisen, kuten minkä tahansa muunkin julkisen varojen käytön, täytyy perustua huolelliseen harkintaan, koska kysymys on aina veronmaksajien rahoista. Kun väärinkäytöksiä tai muuta leväperäistä rahankäyttöä tapahtuu, kokee veronmaksaja edunvalvontansa pettäneen. Onneksi Kela kuitenkin jatkuvasti panostaa toiminnassaan etuusväärinkäytösten ennakointiin, ehkäisyyn ja tunnistamiseen. Vuosiraportin 2024 mukaan väärinkäytösepäilyjen määrä onkin laskusuhdanteessa. Tämä on varsin iloinen uutinen.

Arvoisa puhemies! Kela sai 45 miljoonan euron toimintakulusäästövelvoitteen vuosille 25—27, jota toteutetaan vähentämällä määräaikaista henkilöstöä ja karsimalla toimitiloja. Aktiivinen viestintä ja digipalveluiden laajentaminen helpottavat asiakkaiden asiointia. Paperiton palvelu on laajentunut ja asiakkaiden nopeasti omaksuma.

Kerron tähän loppuun kuitenkin semmoisen uutisen, mikä minulle tuli tai minkä sain selville tuttavaltani. Hän oli saanut yhden päivän aikana Kelalta 13 kirjettä. Viikkoa aikaisemmin niitä oli tullut neljä. Hänellä oli paperiton asiointi käytössä, eli tarkkuutta on ehkä vielä syytä hioa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman, poissa. — Edustaja Suhonen.

16.21 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 2024 tuo esiin asioita, joita päätöksenteossa tulee huo-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

mioida. Toimintakertomuksessa todetaan, että pienituloisuus on yleisintä niillä nuorilla, jotka ovat työelämän ulkopuolella opiskelun, työttömyyden tai muun syyn takia. Työttömien pienituloisuusaste kasvaa vuoden 2024 lakimuutosten seurauksena enemmän kuin muilla sosioekonomisilla ryhmillä.

Toimintakyky, työkyky ja kuntoutuminen -osiossa painoalueen keskeisiä tutkimuskohteita ovat olleet työ-, opiskelu- ja toimintakykyyn liittyvien etuuksien ja palveluiden käyttö sekä käytössä tapahtuneet muutokset. Tavoite on tuottaa tietoa, jolla voidaan ehkäistä ja lyhentää työkyvyttömyyttä ja sairauspoissaoloja. Tutkimuksessa on selvitetty kuntoutuspalveluiden ja -etuuksien toteutumista ja vaikuttavuutta. Tavoite on ollut tuottaa tietoa, miten kuntoutuspalveluilla ja kuntoutusrahaetuuksilla voidaan edistää eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden toimintakykyä, työkykyä ja kuntoutumista. Tämä on hyvä huomio, ja odotan mielenkiinnolla, miten näitä tutkimustuloksia hyödynnetään päätöksenteossa, että työkyky ja kuntoutuminen paranisivat ihmisillä.

Arvoisa rouva puhemies! Hakemusten läpimenoajoista valtuutetut ovat kokouksessaan saaneet selvityksen siitä, montako päivää keskimäärin menee ennen kuin Kela on antanut eri etuuksien hakemuksiin päätöksen. Kela ylläpitää hakemusten läpimenoajoista ajantasaista tilastoa. Läpimenoaikoja seuraamalla on tarkoitus varmistaa, että etuuksien toimeenpanoprosessit ovat toimivia. Kelaan saapuville hakemuksille on asetettu läpimenoaikatavoitteet eli tavoiteajat, joissa hakemukset tulee keskimäärin ratkaista. Tavoitteiden toteutumista seurataan tarkastelemalla läpimenoaikojen keskiarvoja, tavoiteajan ylittäneiden ratkaisujen osuutta ratkaisujen kokonaismäärästä sekä läpimenoaikojen hajontaa. Vuonna 2024 etuuksien läpimenoaikatavoitteet saavutettiin Kelassa pääosin hyvin. Tämä on hyvä kuulla, että hakemusten läpimenoajat toteutuvat hyvin, koska kuten tiedämme, tukea saavat henkilöt pääasiassa ovat tilanteessa, jossa jokainen euro on tärkeä ja jokaista euroa odotetaan, jotta toimeentulo olisi edes jotenkin turvattu.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan hakemuksiin liittyen tuoda esiin seikan, joka herättää huolta. 16-vuotiaan lapsen isä lähetti minulle viestin, jossa totesi, että hänen tyttärtään koskeva vammaistukipäätös ei ollut oikea ja hän on tehnyt tästä asianmukaisen valituksen. Kyseinen valitus on vastaanotettu Kelalla 19.3.2025. Nyt olemme menossa jo syyskuussa, ja valitus on edelleen käsittelyssä. Aikaa siis on kulunut jo kohta puoli vuotta valituksen käsittelyssä. Kysynkin: onko näin pitkä valituksen käsittelyaika normaalia Kelalla, ja onko tällainen odotusaika kohtuullista, kun puhutaan lasta koskevasta vammaistuesta? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Meillä alkaa täytyä aika, joka tähän on varattu, mutta edustaja Honkonen on poissa, ja jos edustaja Lohi lupaa pitää puheenvuoronsa tiiviinä, niin se ehditään ottaa vielä tähän blokkiin, mutta sen jälkeen menemme muihin asioihin.

16.25 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kansaneläkelaitoshan on eduskunnan alainen ja todella tärkeää tehtävää hoitava laitos meidän sosiaaliturvakentässä. Kansaneläkelaitoksen lainsäädännössä määritellään sen tehtävät. 2 luvun 2 §:ssä muistaakseni mainitaan erikseen tehtävänä tehdä ehdotuksia alan lainsäädännön kehittämiseksi. Tämäkin on tärkeä tehtävä, ja matkan varrella Kelahan on tehnyt näin. Myöskin Kansaneläkelaitoksen valtuutetut kokouksissaan kuulevat erilaisia hankkeita, missä Kelan johto tuo esille lain-

Pöytäkirja PTK 72/2025 vp

säädännön kehittämistarpeita. Ne yleensä liittyvät sosiaaliturvalainsäädäntöön, jossa on huomattu käytännössä joku ongelma.

Nyt kuitenkin saimme budjettiprosessin edellä lukea lehdistä, että ministeriöstä on pyydetty Kelalta tavallaan leikkauslistoja: mistä sosiaaliturvasta voisi leikata? Ehkä rohkenisin esittää sellaisen toiveen, että kun täällä ehkä on paikalla Kelan valtuutettuja, niin voisi olla paikalla tällainen keskustelu siitä, onko ehkä sen 2 §:n mukaista Kelan toimintaa miettiä ja lähteä tekemään tällaisia leikkauskehdotuksia vai meneekö tämä ehkä johonkin sen ulkopuolelle. Lähinnä ajattelen, että voi olla hankala juttu, jos me lähdetään puoluepolitisoidaan Kansaneläkelaitoksen toimintaa. Tässä voidaan mennä vahingossa sellaiselle tielle, että siitä tulee vähän niin kuin osapuoli näihin leikkauskeskusteluihin, ja se ei olisi minusta hyvää eikä asianmukaista. Tällaisen huolen haluan tuoda tässä esille.

Toinen näkökulma liittyy siihen, että kun katsoo meidän sosiaaliturvamenojen kehitystä ja Kelan toimintaa, niin erilaisissa haastavissakin tilanteissa, vaikkapa korona-aikana, Kela kykeni kyllä aika hyvin sopeutumaan niihin niin, että kyettiin käsittelemään asiat, joita tuli listalle, aika ripeästi. Mutta samaan aikaan täytyy todeta, että kun meidän pitää hakea julkiselta sektorilta tuottavuutta, niin Kelalla on yli 8 000 työntekijää ja meillä voisi olla, jos me otettaisiin lainsäädännöllä tekoälyä voimakkaammin käyttöön, mahdollisuus vieläkin tuottavuutta lisätä. Harva on kovin pahoillaan, jos siellä tekoäly on tehnyt sinulle myönteisen päätöksen. Ja silloin, jos päätösesitys olisi koneälyä hyödyntäen vaikka negatiivinen, se lainsäädäntö voisi sanoa, että silloin tulisi se luonnollinen ihminen käsittelemään sitä. Me voitaisiin tätä kautta saada erittäin paljon tuottavuutta parannettua.

Nämä ovat semmoisia asioita, joista meidän on pakko alkaa keskustelemaan, kun katsotaan, miltä tämä julkisen talouden tilanne tänä päivänä näyttää.

Tällaisia ajatuksia, puhemies, tähän.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

13. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus 2024

Kertomus K 6/2025 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 3/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 4.9.2025 pidettävään täysistuntoon.

14. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 4.9.2025 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.56.

Pöytäkirjan vakuudeksi: